

30
EENA
2022

Viis tegusat aastat

Eesti Ettevõtlike Naiste Assotsiatsioon
Estonian Association of Business and Professional Women

Eesti Ettevõtlike Naiste Assotsiatsioon
Estonian Association of Business and Professional Women

Viis tegusat aastat
2018–2022

Koostaja Riina Piigli

Kujundaja Merle Koop

Keeletoimetaja Katre Ratassepp

Fotod: Erlend Štaub, Diana Ruitlane-Rüütli, EENA liikmed

See raamat tutvustab EENA tegemisi aastatel 2018–2022. Viie aasta sisse jäid suured muutused ühiskonnas. Koroonas sundis meid vähendama kontakte, aga see ei murdnud meie soovi koos tegutseda. Sel ajal sündis hoopis veebiseminaride sari.

<https://bpw-estonia.ee/webinaride-sari-naised-saame-koos-kriisist-u%cc%88le/>

Selline ülevaateraamat on järjekorras kolmas, seekord digitaalne. Eelmisi raamatuid saab lugeda siit:

[EENA 20 „Ettevõtlikud naised läbi kahe aastakümne”](#)

ja

[EENA 25 „Julgustame, innustame, inspireerime”.](#)

Sisukord

Juhtimine on minu eriala	4
EENA astub väarikalt neljakümneandatesse. Presidendi pöördumine	5
Coca-Cola fond toetab naisedevõtlust	7
Moldova naised innustamas ja võõrustamas	12
EENA noored aitavad valgust heita palgalõhe hallile alale	14
Eneseväärtustamine on sinu esimene töö	18
Liidrioskusi saab koolitada	20
Kogemused EENAs ja rahvusvaheline toetus julgustas	23
Roheliselt on võimalik!	26
Uued klubid	33
Ühised huvid ja traditsioonide väärtustamine seovad	37
Haara kinni võimalusest osaleda BPW rahvusvahelistel sündmustel!	39
25 aastat kauneid kübaraid ja heategevust	42
Kas eesti naine vajab innustamist või tasakaalu?	44
Konverentsil disainiti tulevikku	45
Juubeliaastal jagati tunnustusi	47
Tervitame uut EENA presidenti	49
Aastatel 1993–2022 EENA poolt tunnustatud	50

Juhtimine on minu eriala

Ester Eomois on alates 2018. aastast Business and Professional Women (BPW) Estonia, Eestis tuntud kui EENA (Eesti Ettevõtlike Naiste Assotsiatsioon) president. Esteri ametiajal on olnud liikmetel võimalus kaasa lüüa nii mõneski ettevõtluse arendamisele suunatud projektis ja tema viimasteks väljakutseteks koos oma naiskonnaga on olnud 2022. aasta BPW Euroopa konverentsi Eesti delegatsiooni juhtimine ning EENA 30. aasta särava ja tähendusliku juubeli korraldamine.

Ester on Estonian Business School'i (EBS) õppejõud, juhtimisvaldkonna ekspert ning aidanud üles ehitada mitu globaalse haardega tervishoiuettevõtet. Ester on loenguid pidanud ka välisülikoolides ning esinenud rahvusvahelistel konverentsidel Eestist ja Moldovast kuni Lõuna-Koreani. Estri teaduslikuks uurimisteemaks on naisjuhtide karjäärivalikud ja edutegurid.

#esireanaised

On olnud üks kiire ja hoogne sõit

Ester Eomois

EENA astub väarikalt neljakümnendatesse

2022. aasta oli meie organisatsiooni jaoks juubeliaasta. Oleme viimastel aastatel jõudsalt kasvanud ning meie liikmeskonnas on ligi 200 ettevõtlikku naist. Meie klubid on paljudes paikades üle Eesti, need tegutsevad aktiivselt ja inspireerivad tervet kogukonda.

Palju õnne ja jõudu meie organisatsiooni pikaajastele ja traditsioonidega klubidele – Tallinna klubi, Tartu klubi, Võru klubi, Pärnu klubi, Rannamõisa klubi ja Ettevõtlusklubi!

Täname toimekaid uusi klubisid – Narva klubi ja Äriklubi Tallinnas!

Tere tulemast, Saaremaa klubi, kes liitus meie organisatsiooniga aastakoosolekul 2022!

Juubeliaastal korraldasid meie piirkondlikud klubid ajaloole tagasivaatavaid sündmusi, mis on *podcast*'i lindistustena ajaloo jaoks talletatud. Augustis toimus traditsiooniline heategevuslik kübarapidu, juubeliks valmis ka EENA säravatele naistele pühendatud raamat „30 aastat esireas“ ning ehtekunstnik Anneli Tammik lõi meie jaoks tähendusliku rinnaehte ja kaelaripatsi.

Juubelipidustused kulmineerusid rahvusvahelise konverentsi ja EENA juubelivalgaga.

Oleme uhked, et EENA kuulub rahvusvahelisse äri- ja ametinaiste võrgustikku Federation of Business and Professional Women (BPW). Seisame selle eest, et naistel oleks meestega võrdne võimalus osaleda otsustusprotsessides ja olla võtmepositsioonidel. Soovime, et naised oleks majanduslikult iseseisvad ja julgete ambitsioonidega.

Meie juubelipidustustel osales üle 20 külalise 10 Euroopa riigist, õnnitlused jõudsid meieni paljudest Euroopa klubidest, Euroopa koordinaatorilt ja BPW Internationali presidendilt. Oleme olnud aktiivsed ja meid on märgatud.

EENA presidendina on mul heameel tõdeda, et EENA on 30-aastaselt väga heas vormis – särav, sisukas, julge ja pea püsti. Oleme lähtunud oma tegemistes põhimõttest, et kui tahad minna kiiresti, siis mine üksi, kui aga kaugele, siis läheme koos.

Soovin, et EENA oleks oma liikmete tegemistega jätkuvalt esimeses reas ka järgmisel kolmekümnel aastal.

Lugupidamisega

Ester Eomois

EENA president 2018–2022

Ester, mis on see sinu MIKS, miks sa midagi teed ja kuidas sa oma MIKS-i üles leidsid?

Olen alati tahtnud teha asju, millel on suurem tähendus kui lihtsalt majanduslik kasu või esteetiline ilu. Kui ise olin aastaid tagasi ühe suure ettevõtte juhatuses, siis nägin, kui palju väljakutseid on noorel naisel tippjuhtkärjääri ja pereelu ühendamise ja ühiskonnas levinud sooliste eelarvamustega. Siis mõistsin, et tahan toetada naisi ja MIKS oligi leitud! Hakkasin noori õpetama ülikoolis, lõin uue kursuse „Women in Leadership“, mis on siiani kraadiõppes Euroopas ainulaadne, ning 15 aastat tagasi asutasime EENA pikaajalise liikme Lee Murrandi eestvõtmisel EENA Ettevõtlusklubi. Nii see minu MIKS lendama läks.

Milline on sinu viis inimesi kaasata?

Olen lähtunud oma tegemistes põhimõttest, et kui tahad minna kiiresti, siis mine üks, kui aga kaugele, siis läheme koos. Mul on enamasti ambitsioonikad ideed, mis nõuavad pühendumist ja päris palju kaasa töötamist. Olen ise pigem liidritüüpi – alati soovin näha suurt pilti ja visiooni ning tean, et alati on kuskil veel mõni uus võimalus, uudne ja toetav idee. Mul on hea meel, et olen EENAs leidnud enda mõtteviisile toetajaid, on olnud üks kiire ja hoogne sõit!

Räägi palun endast kui EENA presidendist.

Neli aastat on meil olnud väga võimekad juhatuse liikmed ja just nemad on olnud meie meeskonnaks organisatsiooni juhtimisel. Suurimaks toeks on piirkondlike klubide presidendid, kes on pühendanud EENALE aega ja energiat. Viimase nelja aastaga on liikmeskond oluliselt kasvanud, lisandunud on palju noori liikmeid ja loodud on kolm uut klubi. Eks see näitab, et oleme organisatsiooniga kõik koos ikka päris tublid olnud!

Mida võtsid kaasa oma eelkäijate kogemusest, 25-aastaselt Eesti Ettevõtlike Naiste Assotsiatsiooni klubidelt ja liikmetelt?

Olen õppinud endistelt presidentidelt diplomaatiat, oskust töötada koos erinevatest põlvkondadest liikmetega. Kummardus eelmistele presidentidele, et organisatsioon on olnud stabiilne ja pikaajalise lojaalse liikmeskonnaga.

Mille poolest erineb äriühingu juhtimine MTÜ juhtimisest?

MTÜ on vabatahtlik organisatsioon, kus on vaja ambitsioonikat, aga ka ühendavat visiooni. Liikmed peavad saama katsetada ja areneda. Oluline on rõõm ja tegutsemistahe. Ka äriettevõtte liiguvad täna samas suunas, et luua töökultuuri, mis on loov, kaasav ja arengule suunatud. Ses mõttes need piirid äriettevõtte ja vabatahtlike organisatsioonide vahel ei ole enam nii mustvalged. Koostöö, usaldus ja tegutsemistahe loob väärtust.

Mida uut avastasid enda juures, juhtides EENAt?

Sain kinnitust, et naiste võimendamine on tõesti mulle südamelähedane ning olen valmis panustama sellesse väga pingelise igapäevatöö ja pere kõrvalt. Mul oli eelnevalt pikk juhtimis- ja esinemiskogemus, seega sain oma oskusi organisatsioonis hästi ära kasutada.

Mis olid need kolm märksõna, millele sa keskendusid EENA presidendina?

Liikmeskonna suurendamine uute klubide loomise kaudu. EENA aktiivsem roll ühiskonna kujundaja, naiste majanduslike õiguste eestkõnelejana, naisettevõtjate toetajana. Uute koolitus- ja arendusprojektide ellu kutsumine.

Kas piiravad uskumused ja soostereotüübid on viimase viie aasta jooksul naisi vähem

kammitseenud? Millele peaksime praegusel ajal naisi julgustades rohkem keskenduma?

Võib öelda küll, et naiste roll ühiskonnas ja võtmepositsioonidel on viimastel aastatel oluliselt kasvanud. Eesti on heaks näiteks kogu Euroopas. Samas ei ole kuhugi kadunud sooline palgalõhe, oluliselt suurem naiste hoolduskoormus ega töövaldkondade sooline segregatsioon. Need teemad on ühiskonnas teadvustatud ja otsitakse lahendusi. Eks tahaks muidugi, et lahendused oleksid kiiremad, kuid sotsiaalkultuurilised muutused võtavadki aega. EENA on nende probleemide üheks lahendajaks.

Kuidas saaksid kõige paremini olla toeks järgmisele EENA presidendile? Sinu kolm soovi talle.

Ma saan olla tema kõrval, anda nõu ja toetada. Soovin kõrget koostööd! Samas tean, et tuleb anda vabad käed ja usaldada uut juhti. Annan üle EENALE, mis on väga heas vormis. Seega muretsemiseks ei ole põhjust, võime kõik koos uhkust ja rõõmu tunda. Uus president alustab 2023. aasta jaanuaris.

Coca-Cola Fond toetab naisettevõtlust

Koolitus Pärnus

Kümme aastat tagasi algatas Coca-Cola Foundation sotsiaalse projekti „Success is me“, mille eesmärgiks oli võimendada ja toetada aastaks 2020 viit miljonit naist üle maailma.

2018. aasta algusest kutsuti ellu EENA ja Coca-Cola Fondi ühisprojekt „Kõik on võimalik“, mille eesmärk oli julgustada Eestimaa naisi alustama ettevõtlusega. Projekti teises etapis, millele anti stardipauk 2019. aasta septembris, võeti tähelepanu alla naiste poolt loodud ettevõtete kasvu toetamine.

Aastatel 2018–2020 viidi kohalike klubide toel ja Ester Eemoisa ning Signe Ventseli eestvedamisel läbi koolitusprogramme eri piirkondades, mille käigus loodi edutiimid – väikesed grupid naistest, kes üksteist innustades ja julgustades liikusid igaüks oma eesmärgi

Ettevõtlusprojekti peamiseks eesmärgiks oli julgustada naisi ettevõtlusega alustama või oma ettevõtteid kasvatama. OECD valis meid üheks Eesti parimaks kaasavaks ettevõtluspraktikaks 2019-2020.

suunas. Edutiimide kontseptsiooni selgitamisel ja elluviimisel löid kaasa Anu Viks ja Riina Piigli.

Kokku osales kahes projektis üle 500 ettevõtliku naise ja selle tulemusel alustas oma ettevõttega 100 naist.

Projekti juht Ester Eomois, kuidas panustasid projekti õnnestumisse meie projekti-partnerid?

Ester Eomois

Ettevõtlusprojekti peamiseks eesmärgiks oli julgustada naisi ettevõtlusega alustama või oma ettevõtteid kasvatama. Kutsusime eeskujude ja inspireerijatena programmiga liituma palju noori naiseetvõtjaid, kellega tegime koolitusvideod, kutsusime neid kohtumistele esinema ning värsketele ettevõtjatele mentoriteks. Programmi patroonid olid Euroopa ühed mõjukamad noored Eesti naiseetvõtjad Kristel Kruustük Testliost ja Karoli Hindriks Jobbaticalist.

Eraldi toon esile Coca-Cola Fondi esindaja Nele Normaku, kes on EENA naistesse alati uskunud ja ka ise aktiivselt naiseetvõtjate initsiatiivi panustanud. Koos sellise partneriga on tõesti kõik võimalik!

Projekti teise olulise partnerina toon esile EBSi, kelle tudengid on projektis aktiivselt osalenud ning EBSi hoone Tallinnas on olnud mitmete oluliste ürituste staabiks.

Tänu sellele projektile oleme olnud EENAgas väga palju ka meedias; alustasime *podcast* idega, *online* koolitustega ja mitmete sotsiaalmeedia kampaaniatega. Usaldusväärseks partneriks on meile olnud aastaid Ekspress Meedia.

Projekti raames viisime läbi disainispurdi ja arutelusid erinevate ettevõtlusorganisatsioonidega. Palun too välja mõni kõrgpunkt või üllatusmoment.

Programmi teises etapis toimusid ettevõtete kasvu temaatikale pühendatud töötoad üle Eesti, mis tõid kokku sadu naisi, kes on ettevõtlusega juba alustanud, ent vajavad nõu ja toetust oma ettevõtete arendamisel. Lisaks töötubadele viisime 2020. aasta kevadel läbi naiseetvõtjate seas uuringu ning seejärel sidusgruppide esindajate osalusel ettevõtete kasvu teemalise disainispurdi. Sellesse panustasid EENA, Junior Achievement, Sotsiaalministeerium, Töötukassa, EAS, StartUp Estonia, EVEA, võrdõigusvoliniku kantselei ja mitmed kogemustega naiseetvõtjad. Koos tegime ettepanekuid, kuidas naiseetvõtjate kasvu toetada (naiseetvõtluse memorandum). Jagasime neid ettepanekuid erinevate osapooltega ja mitmed ideed on ka tänaseks teoks saanud. Jagan ka siin neid memorandumite ettepanekuid, mis toetavad naiste ettevõtlusambitsiooni ja aitavad ettevõtetel kasvada.

Koolitus Tartus

1. Parimate praktikate jagamine ja toetavate tegevuste pakett ekspordi alustamiseks. Ekspordi töötubade ja infojagamise platvormi projekt. Naiste ekspordiklubi asutamine.
2. Brändi loomise ja targa turundamise koolituste sari.
3. Eestimaa oskuste koostööplatvorm, mis paneks eestimaalased koostööd tegema ja aitaks leida partnereid puuduolevate oskuste kompenseerimiseks.
4. Süsteemne ettevõtete keskkonnasäästlik kasvatamine koostöös teadusasutuste ja keskkonnakaitse kogukondadega. Ökoloogiliselt puhaste Eesti loodusest inspireeritud kohaliku tooraine baasil toodete loomine ja ühtse brändi loomine.
5. Naiste enesekindluse tõstmine ettevõtjaks saamisel ja ettevõtte kasvatamisel. Ettevõtluse maine parandamine ühiskonnas. Maakondlike ettevõtlusorganisatsioonide üks olulisi tegevusi peaks olema aktiivne ettevõtjate ja ettevõtluse positiivse kuvandi loomine avalikkuses.
6. Tulevase ettevõtja ökosüsteemi kujundamine. Eel-ettevõtlust toetavad programmid. Ettevõtlust simuleeriv test-platvorm, mis võiks haakuda riigi, kogukonna, partnerite ja rahvusvaheliste esinduste tegevustega.
7. Ettevõtlushariduse ja ettevõtluskogemuse saamise tagamine põhikoolis. Finantshariduse juurutamine õppekavadesse alates lasteaiast.
8. Väikeettevõtjate palgatöötajatega võrdne kohtlemine Eestis tegutsevate pankade poolt. Riskide maandamise süsteem mikroettevõttest suuremaks kasvamisel.
9. „Riigiametnikust ettevõtjaks“ programm.

Tervikuna olid kohtumised erinevate partneritega alati väga huvitavad, aga oli ka arusaamist, et kõik ajavad oma asja ja on väga hõivatud, samas aga on suurem vajadus ühise tegutsemise, ühiste arutelude ja koostöö energia järele. Oldi tänulikud, et EENA aitas seda vajadust täita. Oleme saanud ka tunnustuse – läbi laiapõhjalise huvikaitse tegevuse, mis seotud praktilise ettevõtjate koolitusega, valis OECD meid üheks Eesti parimaks kaasavaks ettevõtluspraktikaks 2019-2020.

Signe Ventsel

Naised vajavad võrgustikke, seda fakti kinnitavad ka mitmed uuringud. Ka mehed vajavad võrgustikke, kooskäimisi ja arutelusid, kuid naised julgevad seda vajadust rohkem välja näidata.

Signe, kas sa said Coca-Cola (CC) ja EENA ühisprojektidesse panustades kinnitust sellele, et naised vajavad võrgustiku tuge ja vastastikust motiveerimist? Kui jah, siis too palun mõni tore näide.

Naised vajavad võrgustikke, seda fakti kinnitavad ka mitmed uuringud. Ja selle fakti kinnitust saime ka läbi CC projekti tunda, sest tean naise, kes leidsid endale läbi nende koolituste sõpru ja kellega tehti koostööd. Kui ma ise mõni aeg tagasi käisin ühel seminaril, siis tuli minu juurde naine ja ütles, et sai CC inspiratsioonikoolitusest julgust juurde, ta sai aru, et tal on täna olemas kõik selleks, et ettevõtluses kätt proovida. Ja ta viis ellu oma unistuse – asutas ettevõtte ning leidis koolitusest endale ka kaks head sõpra, kellega ollakse ettevõtlusteevõttekonnal üksteisele toeks. See on üks näide, kõnekas näide, ja ma tean, et neid, kes sellel tegemisel hoogu juurde said, on palju.

Ka mehed vajavad võrgustikke, kooskäimisi ja arutelusid, kuid naised julgevad seda vajadust rohkem välja näidata.

Kirjelda palun CC koolitustel osalejate profiili.

Üks ühine nimetaja, mis koolitusel osalejate profiili iseloomustab, on uudishimulikkus ja tahe luua omale äge elu. Oli naisi, kes olid juba ettevõtte loonud, kuid polnud suuri samme astunud, samas oli ka neid naisi, kelle unistuste listis oli ettevõtjaks hakkamine ja nad tulidki koolitusele inspiratsiooni ja teadmisi hankima. Oli neidki naisi, kes olid pikalt lastega kodus olnud ja oli soov luua midagi ja olla lastele eeskujuks.

Milliseid väljakutseid ja arenguvõimalusi pakkus sulle osalemine CC projektis?

Selleks, et ühiskonnas naiste võimendamise asjus midagi ära teha, ei pea sa olema president või mõnda muud olulist tiitlit kandma, vaid see saab alguse lihtsalt aktiivsusest ja tahtest olla suunamudija. Vabatahtlik töö on mind alati köitnud ja selle kaudu olen õppinud ennast paremini tundma, arendanud endas eestvedamise oskusi, õppinud päriselt inimesi kuulama. Läbi arutelude ning eriarvamuste jõudsimine koos Estriga alati parimate lahendusteni. Kõige suurem arenguvõimalus oli CC projekti turunduslike sõnumite koostamine, nii et see kõnetaks erinevaid sihtrühmi ja samas poleks liialt laialivalguv. Samas koolitajana sai kasvatud ja õppisin paremini tajuma erinevaid meeskondi ning sellest lähtuvalt olema ka paindlik, samuti sain julgust katsetada erinevaid meetodeid.

Millised inimesed sind sinu enesearengul ja kasvamisel kõige rohkem innustavad?

Mind innustavad inimesed, kes saavad aru, et nende eneseareng on seotud nende muude tegemiste ja eesmärkidega. Kes investeerivad aega iseenda arendamisse, on selge visiooniga elus ja ettevõtluses. Ja mis kõige peamine – võtavad vastutuse, õpivad, komistavad ja on autentsed. Olles ise suur spordifänn, näen, et inimestega, kellel on selged eesmärgid, on nii põnev rääkida ja neil on alati lahendused, mitte vabandused.

Signe, millisele küsimusele tahaksid veel vastata seoses CC projektidega?

Kui aus olla, siis pole vahet, kas meil on eraldi projekt naiste ettevõtlikkuse võimendamiseks või midagi muud, mina ise kunagi ammu EENAsse astudes otsustasin olla aktiivne, kasvada ise ja areneda ning toetada ka teisi naisi nende arenguteel. See mõtteviis sai läbi CC projekti veel rohkem hoogu sisse ja minu moto on: „Julgetel on alati rohkem võimalusi!“

Koolitus Tallinnas

Julgetel on alati rohkem võimalusi

Loe ka siit:

<https://bpw-estonia.ee/kuidas-kasvatada-ettevotet-avamine/>

<https://bpw-estonia.ee/inspiratsioonikoolitused/>

<https://bpw-estonia.ee/kuidas-kasvatada-ettevotet-panus/>

<https://bpw-estonia.ee/umarlaud/>

<https://bpw-estonia.ee/naisetel-suunatud-ariprogramm-koik-on-voimalik-toi-aastaga-juurde-ligi-200-naiettevotjat/>

Vabatahtlik töö on mind alati köitnud ja selle kaudu olen õppinud ennast paremini tundma, arendanud endas eestvedamise oskusi, õppinud päriselt inimesi kuulama.

Moldova naised innustamas ja võõrustamas

Moldova pealinnas Chişinău oli, mida vaadata

2019. aasta andmetel lahkus riigist iga päev sada moldovlast.

Otsustasime oma panuse anda, et viia oma teadmisi ja kogemusi Moldovasse ning luua sõprussidemeid sealsete ettevõtjatega. Head suhted BPW Moldova juhi Angela Chicuga on meil juba mitmeid aastaid.

Toetuse leidsime Välisministeeriumi arengukoostöö ja humanitaarabi programmist ja nii valmis Angela Ventseli juhtimisel projekt „Moldova naistele võrdsete võimaluste tagamine tööelus“.

Projekti idee valmimisse ja tegevustesse panustasid veel Ester Emois, Leena Kivisild, Anu Viks, Riina Piigli ja Virve Poom.

Projekt kestis 2017. aasta septembrist 2019. aasta juulini. Kokku osales projektis 180 Moldova naist.

Vastuvõtt Kaubandus-Tööstuskojas

Koolitusega samal ajal toimus kuulus veinifestival

Projekti eesmärk oli julgustada Moldova ettevõtlikke naisi võtma liidrirolli ühiskondlikus ja tööalases elus ning aidata naistel jõuda oma isiklike professionaalsete sihtideni; teadvustada ja ületada kitsaskohti, millega puutuvad Moldova noored naised kokku tööturul, eesmärkide püstitamisel ja väikeettevõtluse arendamisel; lihvida nende oskusi tõhusaks suhtlemiseks, kontaktide loomiseks ja läbirääkimiste pidamiseks.

Kahel korral toimusid kahepäevased koolitused Moldovas (erinevad grupid), mille käigus moodustati edutiimid. Edutiimide liikmetest valisime kahel korral välja tegusamad, kel oli võimalus osaleda Eestis toimuvatel koolitustel ja ettevõtetega tutvumisel Setomaast Tallinnani.

Moldovas viisime läbi ka ühe suurema saalikoolituse, kus oli võimalus osaleda ja kontakte vahetada paljudel EENA liikmetel. Külastasime ka erinevaid Moldova piirkondi puuviljajadadest mesindustalude ja veinikeldriteni ning ettevõtlust toetavate keskusteni.

See oli EENA liikmetele üks tore, meeleolukas ja hariv reis. Moldova naistele on Eestis ja teistes riikides täiendusvõimalus aga pääsetee oma majanduse elavdamiseks.

Loe siit:

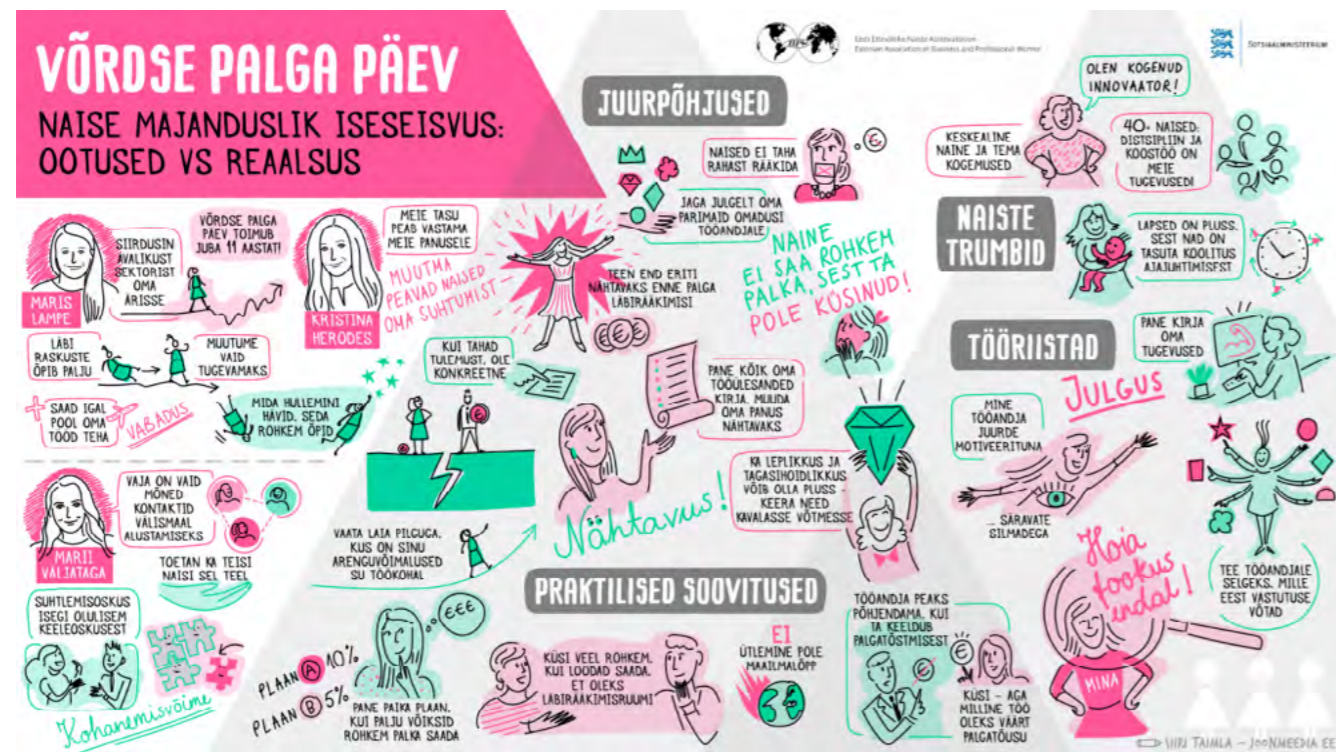
<https://bpw-estonia.ee/bpw-estonia-moldovas-koolitamas/>

EENA noored aitavad valgust heita palgalõhe hallile alale

EENA noored – see on meie kõikide klubide ülene kooslus kuni 35-aastastest (k.a) liikmetest, kes:

- valivad igal aastal noort naiseettevõtjat;
- kohtuvad edukate noorte naistega erinevatelt elualadelt;
- korraldavad EENAs temaatilisi projekte, koolitusi ja kampaaniaid (nt võrdse palga päev, millel peatume allpool pikemalt);
- hoolitsevad EENA järelkasvu eest, osaledes aktiivselt üritustel ja/või kutsudes ettevõtlike naiste hulka uusi liikmeid.

Ühiskonnas laiemalt on EENA noorte eesmärk julgustada, inspireerida ja innustada noori naisi olema enesekindlad, väärtustama end ja saavutama oma eesmärgid. Sarnased tegevused on EENA noortel ka rahvusvahelises organisatsioonis.

Spikker, kuidas küsida õiglast palka

Võrdne palk – kellele ja kuidas?

EENA noorte vedada on võrdse palga päeva tähistamine, mis sai alguse aastal 2010 „Tilliga ja tillita“ kampaaniaga. Võrdse palga sõnumit toetavad programmi „Naised ettevõtluses“ raames läbi viidud praktilised (veebi)seminarid, samuti projekt „Eneseväärtustamine on sinu esimene töö“. Kõik need tegevused loovad väärtust organisatsioonile ja Eesti noortele naistele.

Võrdse palga päeva tähistamiseks on erinevaid võimalusi. Euroopas on riike, kus tähistatakse võrdse palga päeva sügisel – päevana, mil naised palgalõhe tõttu justkui enam tööd tegema ei peaks. Eesti on siiani lähtunud veidi teisest loogikast ja seda kevadel tähistanud (viimasel paaril aastal on teatud päeval märtsis saanud naine sama töö eest eelmise aasta palga kätte, mis mees sai juba eelmise aasta lõpus).

Ükskõik, kas võtta aluseks Eurostati andmed või Eesti Statistikaameti andmed*, on palgalõhe Eestis viimase kümne aastaga vähenenud ca 10%, mis on iseenesest väga positiivne. 2021. aastal avaldatud andmete põhjal on Eurostati järgi palgalõhe 21,7% ja Eesti Statistikaameti andmetel 15,6%. Palkade erinevus on siiski märkimisväärne ja vajab jätkuvat tegelemist. Huvitav on vaadata valdkondadesse. On näiteks veondus ja laondus, kus naised teenivad juba 6,2% meestest rohkem! Muret valmistavad valdkonnad, kus palgad erinevad ikka veel kolmandiku võrra (finants- ja kindlustustegevus 29,4%) või neljandiku võrra (info ja side 24,1%).

Pane õppimine enda kasuks tööle!

Naiste euro

Kui tekib tunne, et enam ei jaksaks või tahaksid vaheldust, ära ole enam vait.

*Palgalõhe protsendi väljaarvutamise aluseks on Eurostati andmetel meeste ja naiste keskmise palga erinevus – korrigeerimata erinevus meeste ja naiste keskmise brutotunnitasku vahel, väljendatuna protsendina meeste sissetulekust. Arvesse ei ole võetud haridust, vanust, töötatud tunde ega töö olemust. Eurostati avaldatud palgalõhes ei ole arvestatud alla kümne töötajaga ettevõtete ning asutuste näitajaid, samuti põllumajanduse, metsamajanduse ja kalapüügi ning avaliku halduse ja riigikaitse tegevusalade palgatöötajate töötasusid. Eesti Statistikaamet, mis arvestab kõikide asutustega, sh mikroettevõtetega, peegeldab ehk Eestis toimuvat veidi täpsemalt.

Loe siit:
<https://bpw-estonia.ee/vordse-palga-paev-2021/>

Läbi aastate on kampaania käigus läbi viidud meeleolukaid aktsioone kohvikutes, tänavatel ja seminarisaalides. Avalikud diskussioonid ja sotsiaalmeedia ülekanded on jõudnud paljudesse elutubadesse ja töökollektiividesse. Ja siiski on sel teemal veel palju halli ala.

Sotsiaalministeeriumi toetusel keskenduti 2021. aastal naiste majanduslikule iseseisvusele laiemalt ja püüti jõuda palgalõhe juurpõhjusteni. Ajakirjanik, kunstnik ja koolitaja Kristina Herodese modereerimisel arutlesid finantsvaldkonna ettevõtja Maris Lampe ning rahvusvahelisel tasandil naistele ja noortele suunatud algatuste ellukutsuja, jazzmuusik Marii Väljataga veebiseminaril teemal „Naise majanduslik iseseisvus: ootused vs reaalsus“.

2022. aastast tähistame võrdse palga päeva sügisel (seni harjumuspärane aeg kevadel langes kokku traagiliste sündmustega Ukrainas). Ja ehk ongi see euroopalikult sobivam.

Noored naised juhtimise poole

Lisanna Elm, EENA noortejuht

EENA 30. aasta juubelipidustuste nädala juhatasime sisse palgalõhe seminariga, mis toimus 7. novembril 2022 EENA noorte initsiatiivil ja Sotsiaalministeeriumi toel.

Euroopas on palgalõhe kampaaniate kõrval üha enam tulnud pildile mõtteviisi „Girls2leaders“ kujundamine. Sellest inspireerituna kandis ka meie seminar pealkirja „Noored naised juhtimise poole“.

Paneeli juhtis EENA president Ester Emois, intervjuueeritavateks olid Karin Madisson (Soraineni vandeadvokaat ja partner) ning Mari-Liis Lind (VIVITA asutaja, tegevjuht ja produtsent, EENA aasta noor naisettevõtja 2019).

Vestlusest valmis visuaalselt atraktiivne joonis, mille autoriks on Siiri Taimla-Rannala Joonmedia.ee-st.

Lisanna Elm, EENA noortejuht, kuidas naised saavad ise olla targad oma karjääri kujundamisel?

Mulle meenub enda EENA kandidaatliikmena korraldatud üritus – kutsusin naised Võru Danpoweri toonase juhi Kairiga kohtuma. Mulle väga meeldis, mida Kairi rõhutas oma edu võtmena: õppimist. Ta kasutas enne tippjuhiks saamist iga hetke, mis oli, edasi õppimiseks. Nii sai tal väikeste laste kõrvalt välismaal magistrantuur lõpetatud ja samas harrastas ta õppimist ning enesetäiendamist kogu aeg edasi.

Mina olin selleks hetkeks lõpetanud andragoogika bakalaureuseõppe ja ka kolme väikse lapse ema. Hakkasin ka vaikselt-vaikselt unistama, et võiksin proovida magistriõppesse minna. Veidi aega sealt edasi ja olingi rahvatervishoiu (epidemioloogia) magistriõppes, mille lõpetasin 2019. aastal. 2020. aasta alguses tegin karjääriredelil (seni) suurima hüppe. Pane õppimine enda kasuks tööle!

Teine seik, mis meenub, on vestlus ühe eduka ettevõtte keskastme juhiga mõni aasta tagasi (meesterahvas). Ta rääkis, kuidas neil oli arenguvestlus, mille käigus uuriti kümnete naistöötajate rahulolu ning küsiti paar korda, kas nad soovivad midagi esile tuua, mis võiks olla paremini. Enamik naisi raputas pead ning ütles, et ei taha midagi lisada. Kui nad oleksid julgenud uurida töötasu tõstmise võimalusi, poleks see olnud mingi probleem.

Mis neid siis ikkagi tagasi hoiab?

Alalhoidlikkus hoiab tagasi. Eeskätt emaks olemine... Kuidas ma lähen ja kuidas ma teen, kui peaksin olema kodus...? Muidugi tuleb ka kodus olla, lapsed peavad tundma, et ema on nende jaoks olemas. Aga ei tohi unustada iseennast. Kui tekib tunne, et enam ei jaks või tahaksid vaheldust, ära ole enam wait.

Kuidas maha võtta hirme, et naine saab olla edukas kutsetöös, ettevõtluses või poliitikas, olemata samas „seelikuga mees“?

Kõige olulisem on rääkimine! Oma ootuste väljendamine abikaasale (partnerile). Mul on sellised unistused, igatsused, ambitsioonid tööalaselt või enesetäiendusega seoses... Ja tegelikult siinkohal tuleb ka väljendada seda, kui tänulik sa oleksid, kui sind nüüd laste logistikaga ja koduste toimetustega rohkem aidataks. Mehed on tegelikult äärmiselt toetavad! Nad isegi (üldjuhul) naudivad seda, kui naine on edukas ka väljaspool kodu ning suudab ennast teostada. Ja nad on ka hea meelega lastega tegutsemas ning muide, oskavad ka asjatuid hirme maha võtta.

Kas pere- ja tööelu ühildamise raskused on jäänud eelmistesse põlvkondadesse?

Jah ja ei. Oleneb sellest, kui palju praegu räägitakse üksteisega, kas ja mil määral peres saadakse sarnaselt asjadest aru ja ollakse toetavad. Väga suur roll on tööandjatel: kas juht võimaldab kaugtööd, paindlikkust, on empaatiline. Lisaks töötaja enda enesejuhtimise oskus ja distsipliin, mis lähtub põhimõttest – mind usaldatakse paindlikult toimetama ja mina võtan vastutuse, et töö saab produktiivselt tehtud.

Mida tahaksid ise veel lisada?

Julge olla aus. Julge rääkida õiget juttu nii kodus, tööl kui ka ühiskonnas.

EENA noorte vedada on võrdse palga päeva tähistamine, mis sai alguse aastal 2010 „Tilliga ja tillita“ kampaaniaga.

Eneseväärtustamine on sinu esimene töö

2017. aasta kevadel kutsus EENA noorteühendus ellu projekti „Eneseväärtustamine on sinu esimene töö“. Projekti juhid olid EENA noortehid (erinevatel aastatel) Angela Ventsel ja Lilian Promet, kes külastasid teavitustegevuse käigus 52 kooli üle Eesti, julgustades noori end töajuturul väärtustama. Koolides läbi viidud infotunnis pöörati tähelepanu õpilaste enesehinnangu tõstmisele ja kooli lõpetamise olulisusele. Samuti julgustati, et tänased valikud ei ole lõplikud, pigem on eneseareng ja uute teadmiste- oskuste omandamine tänapäeval elukestev.

Projekt, mille käigus kõnetati üle 1000 õpilase, sai rahastuse Hasartmängumaksu Nõukogult.

Angela Ventsel Narva Vanalinna Riigikoolis

Kui aldis olid koolijuhid ja õpilased teie ideega kaasa tulema?

Lilian: Esimese projektiga alustasime täpselt eksamite ajal, seetõttu olime suhteliselt skeptilised, kas koolid on meid valmis vastu võtma. Olime üllatunud, kui enamikelt direktoritelt tuli positiivne tagasiside ja paljud leidsid, et seda teemat on väga oluline kajastada. Direktorid tõid veel välja, et see teema pole ainuüksi õpilastele oluline, vaid ka õpetajatele.

Kuidas on lood õpilaste enesehinnanguga? Kas see erineb ka piirkondlikult?

Lilian: Õpilaste enesehinnang vajab kindlasti toetamist ja eriti sellises muutlikus eas, kui esineb palju iseenda ning oma elu mõtestamist. Ei ütleks, et piirkondlikult enesehinnang palju erinev oleks, pigem mängis rolli see, kui kokkuhoidev oli klass. Oluline oli infotunni käigus rõhutada, et ideaali ei eksisteeri ja et elu ei ole kool. Kinnitada neile, et nad ei pea kindlasti igas aines viielised olema, vaid oluline on, et nad koolis pingutaksid, annaksid alati oma parima ja lõpetaksid kooli ära.

Angela: Oli õpilasi, kes väga selgelt teadsid, mis on nende eesmärgid, kuhu nad jõuda soovivad ja kuidas nad ennast väärtustavad. Samas oli ka alalhoidlikumaid õpilasi, kes

Lilian Promet Viljandi Gümnaasiumis

sõna võtta ja arvamust avaldada ei julgenud, aga tagasisidena ütlesid, et infotund oli vajalik ning andis neile julgust teha kindlamaid valikuid elus.

Oli ka õpilasi, kes minuga pärast Facebooki vahendusel ühendust võtsid ja soovisid jagada mõtteid oma tuleviku asjus ja nõu küsida, kuidas leida õige valdkond. Sageli olid nendeks eelkõige õpilased, kellel kodus puudus tugivõrgustik ja võimalus oma mõtteid ausalt ja vahetult jagada.

Kas oli märgata ka vahet soolises eneseväärtustamises?

Lilian: Kindlasti oli. Saime sellele kinnitust läbi praktilise harjutuse, kui palusime poistel ja tüdrukutel erinevat värvi märkmepaberitele kirjutada palganumbri, mida nad tulevikus sooviksid saada. Numbrid, mida poisid kirjutasi, olid kordades suuremad kui need tüdrukute kirjutasi. Samuti olid poiste tegevusvaldkonnad väga ambitsioonikad (ettevõtja, maailmatasemel jalgpallur, advokaat jne) ja tüdrukute omad pigem pehmemad (õpetaja, psühholoog, loomaarst jne).

Angela: Tõesti oli erinevus – poisid julgesid oma arvamust avaldada erinevates käsitletud valdkondades, tüdrukud seevastu olid alalhoidlikumad ja väljendasid oma arvamust siis, kui konkreetselt nende poole pöörduti. Samas koolides, kus oli tüdrukute ülekaal, olid tüdrukud ka julgemad.

Kui oluliseks peate sellist teavitustegevust koolides?

Lilian: Kindlasti tuleks ja peaks selliste projektidega jätkama, kuna noortele pakkus see väga palju toetust ja julgust edasi liikuda. Isegi kui õpilased olid tunnis passiivsed, näitas märkmepaberitele kirjutatud tagasiside, et saadi väga palju uusi mõtteid ja inspiratsiooni.

Loe siit: <https://bpw-estonia.ee/eesti-ettevotlike-naiste-assotsiatsiooni-ena-noorteklubi-alustas-kevad-el-koolinoorte-projektiga-ensevaartustamine-on-sinu-esimene-too/>

Õpilaste enesehinnang vajab kindlasti toetamist ja eriti sellises muutlikus eas, kui esineb palju iseenda ning oma elu mõtestamist.

Mida ise õppisite selles projektis osalemisest?

Angela: Projektis osalemine andis võimaluse külastada paljusid erinevaid koole, näha koolielu lähemalt ning seda, milline on piirkonniti õpilaste ja õpetajate nägemus elule ja tulevikule. Õppisin rohkem märkama ja mõistma, kui alalhoidlikud on tegelikkuses tüdrukud ja kui vähenõudlikud on nad tuleviku osas.

Lilian: Projektis osalemisest õppisin, et kunagi ei ole õiget aega projekti läbi viia ja kui tundub, et ajastus ei ole õige, siis tasub ikka proovida. Samuti õppisin noortega suhtlema, sest nende nägudes ei näinud ma tihti mingisugust emotsiooni ja ei teadnud kunagi, kas teema läheb neile korda või mitte. Avanemine toimus tavaliselt tunni lõpus ja tagasisidet lugedes jõudis tegelik väärtus päriselt kohale. Ühtlasi tajusin, kui ägedad on EENA noored ja kuidas koostöös saab tervele ühiskonnale väga suurt väärtust luua.

Õppisin rohkem märkama ja mõistma, kui alalhoidlikud on tegelikkuses tüdrukud ja kui vähenõudlikud on nad tuleviku osas.

Liidrioskusi saab koolitada

Leadership Masterclass koolitajad Tallinnas

„BPW Taskforce Leadership and Lifelong Learning“ (LLL) on 2008. aastal asutatud rahvusvaheline koolitajate meeskond, kelle eesmärk on pakkuda BPW liikmetele, aga ka üldse naistele, taskukohast koolitust, et toetada neid nende tööelus ja liidrioskuste arendamisel. 2022. aastast kannab tööühm nime „BPW Europe Working Group for Leadership“. Tööühma liikmed korraldavad erinevatel BPW üritustel töötubasid.

Anu Viks ja Conny Montague koolitus

Anu Viks, kuidas oled sina seotud selle tööühmaga?

Kui me EENAs kuulsime sellest tööühmast, siis õnnestus Ester Eemoisil ja Leena Kivisillal, kes juba olid kogunud koolitajad, osaleda 2013. aastal Münchenis toimunud LLL koolitusel. Tagasi tulid nad suure teadmispagasiga, millest said osa EENA liikmed ja kõik naised, kes osalesid meie inspiratsiooniseminaridel.

2014. aastal, kui Tallinnas toimus BPW Euroopa noorte II sümposium, viis LLL tööühm ka siin läbi töötoa ja jagati erinevate maade parimaid praktikaid. 2018. aastaks olin osalenud koolitustiimi juhi Conny Montague mitmetel koolitustel ja need olid alati erakordselt sisukad. Niisiis otsustasin osaleda 2018. aasta aprillis koolitajate koolitusel Maltal. Peale koolituse läbimist kutsuti mind koolitajate tiimi liikmeks, mis oli mulle suur tunnustus, ja anti ülesandeks korraldada järgmine koolitus Tallinnas.

2019. aasta septembris Tallinnas toimunud „Leadership Masterclass“ koolitusel osales 46 naist kuuest riigist ja seal astusime koolitajatena üles ka mina ja Ester.

Lisaks koolitusele tutvustasin osalejatele meie linna ja naiste loodud ettevõtteid, õhtuti oli EENA liikmetel võimalus kontakte luua ja mõtteid vahetada külalistega Soomest, Rootsist, Šveitsist, Saksamaalt ja Prantsusmaalt.

Milline teema huvitas osalejaid kõige rohkem?

Koolitus keskendus naiste juhiomaduste arendamisele ja klassikaliste juhtimisstiilide tutvustamisele. Aidati mõista oma senist juhtimisstiili ja märgata arengukohti, õpetati oma seisukohti enesekindlalt ja arusaadavalt väljendama, nägema oma arenguteekonda juhina, õppida, kuidas paremini oma töotajaid motiveerida, kuidas tiimi juhtida ja tiimi-kaaslasti innustada, kuidas juhina paremini lahendada konflikte ja palju muud.

Kõige põnevam oli joonistada kaardile kolmes etapis oma teekond juhina ehk

visioon – eelnev areng, praegune positsioon, areng tulevikus. Tiimikaaslaste ning töötajate motiveerimise ja konfliktide lahendamise rühmatööd ja arutelud toimusid, nagu alati, suure elevusega.

Kas Tallinnas toimunud koolituselt võrsus ka järelkasvu?

Ja, koolitajate koolitusel osales 21 inimest, mis oli rekordarv. Motivatsioon oli suur eriti Soome liikmete seas, nende soov oli korraldada koolituse esialgu enda organisatsiooni arendamise eesmärgil.

Järgmise liidrikoolituse planeerisime septembriks 2020 Soome, aga Covid-19 tõttu lükkus see tulevikku edasi. Küll viis koolitajate tiim ka sel ajal läbi neli veebikoolitust „Be a Better Leader“. Nendelt koolitustelt oleme saanud juurde koolitaja, 2014. aastal Tallinnas osalenud Šveitsist pärit noorliikme Sheerah Kim'i, kelle kutsusin BPW Euroopa koordinaatorina juhtima BPW Euroopa kommunikatsiooni. Sheerah on tõestanud end väga võimeka kommunikatsiooniinimese ja koolitajana.

Kogemused EENAs ja rahvusvaheline toetus julgustas

BPW Internationali 30. märtsil 2021 virtuaalselt toimunud konverentsil valiti Anu Viks BPW Euroopa koordinaatoriks aastateks 2021–2024. See on esimene kord BPW Euroopa ajaloos, kus koordinaator valiti endise idabloki riigist.

Anu, mis motiveeris sind kandideerima sellele vastutusrikkale kohale?

Olen olnud rahvusvaheliselt aktiivne juba 2013. aastast, kui Riina Piigli valiti EENA presidendiks ja mina juhatuse liikmena täitsin asepresidendi rolli ehk vastutasin rahvusvaheliste suhete eest. Käisime koos Riinaga meile mõlemale esimest korda BPW Euroopa riikide presidentide koosolekul Brüsselis. Edaspidi osalesin nendel EENA presidendina ja 2017. aastal käisin Egiptuses Kairos BPW Internationali kongressil, 2017 ja 2018 osalesin New Yorgis CSW (ÜRO Naiste Staatuse Komisjon) töös. Kõik kohtumised ülemaailmsete BPW liikmetega tekitasid üha suuremat indu ja huvi võtta aktiivselt osa BPW tööst.

Üks asi viis teiseni ja 2019. aastal toimunud BPW Euroopa konverentsil Iirimaa Galways tulid paljud Euroopa klubide presidendid minu juurde ja avaldasid arvamust, et peaksin kandideerima järgmiseks BPW Euroopa koordinaatoriks. Mõtlesin huvastijätku õhtusöögil Galways endamisi kõigi nende suurepärase inimeste teotahtele ja panusele naiste arendamise teemasse ning sellele, kui innustunult ise ennast selles keskkonnas tundsin. EENA on heades kätes, pildil ja väga aktiivne, seega oleks mul jagada Euroopa klubidele häid kogemusi ja anda värskeid ideid. Enne kandideerimise tähtaja saabumist hakkasin Euroopast kõnesid saama, kus mind jätkuvalt innustati koordinaatoriks kandideerima. Kuna olin Galways seda mõtet juba mõelnud ja aru saanud, et mul selleks võimekust on, siis ei ole minu meele jätta selline otsus tegemata. Kahtlesin küll sügavalt oma ajaressursis, aga otsustasin ikkagi kandideerida ja sain kahe kandidaadi seast valituks.

Millised prioriteedid sa endale seadsid ja mis tänaseks on täidetud ning mis vajab veel ära tegemist?

Koordinaatoriks olemise aja prioriteetideks seadsin:

- BPW Euroopa koostöövõrgustiku tugevdamise erinevate Euroopa ühendustega, meie tegevuse tutvustamise erinevatel tasanditel, Euroopa institutsioonides naiste võimendamise alase lobitöö tegemise;
- BPW Euroopa kommunikatsiooni laiendamise (sotsiaalmeedia, regulaarne uudiskiri, ürituste kalender), et seeläbi paremini nähtav olla ja jõuda noorteni;
- uute töörühmade loomise, klubidevahelise suhtluse hoogustamise (*twinning*, ettevõtluskontaktid), koolituste laiendamise, projektide kirjutamise võimaluste leidmise, BPW Euroopa edukate kampaaniatega jätkamise, millest üks on võrdse palga päeva tähistamine, ning mitmeid muid tegevusi.

Kõige rohkem uusi klubisid on viimastel aastatel tekkinud just Aafrikas ja araabiamaaades.

Võin uhkusega öelda, et minu kaasabil on loodud kaks uut töörühma, üks on Green and Sustainable Working Group, mille eesotsas on meie Siiri Tiivits-Puttonen ja mis on väga hästi laienenud üle maailma. Juba kaks aastat on erinevates riikides tähistatud Maaema päeva.

Teine on vastloodud WEPs Working Group (Women Empowerment Principles), mille

eesotsas on liikmed Leedust.

Kuidas on tegevus koordinaatorina avardanud sinu ettekujutust rahvusvahelise organisatsiooni toimimisest?

Euroopa koordinaatorina olen ka BPW Internationali juhatuse liige. Tänu sellele on kujunenud hea ettekujutus organisatsiooni toimimisest ja ka teiste regioonide toimimisest ja tegemistest. Rahvusvahelise juhatuse koosolekud toimuvad kord kuus ja koordinaatorid annavad ülevaate oma regiooni tegevusest. Rahvusvaheline president Dr. Catherine Bosshart, asepresidendid ja finantsjuht räägivad samuti oma tegemistest. See on hea võimalus vahetada kogemusi ja kuulda, mida teised regioonid teevad. Eks järgmise kahe aasta jooksul saan rahvusvahelise organisatsiooni juhtimisega veel paremini tuttavaks.

Milline on BPW tervis maailmas ja Euroopas ning kui suured on riikidevahelised ja kultuurilised erinevused?

BPW tervis maailmas vajab pidevat hoolitsust. Euroopa on BPW Internationali kõige suurem regioon, meil on umbes 18 000 liiget, kõigis teistes regioonides kokku on kolm korda vähem liikmeid. Samas kõige rohkem uusi klubisid on viimastel aastatel tekkinud just Aafrikas ja araabiamaaades.

Euroopa klubide kõige suurem erinevus seisneb erinevas aktiivsuse astmes. Mõnedel vanade Euroopa riikide klubidel on oma väljakujunenud toimimise stiil, nauditakse üksteise seltskonda ja kohtumiste rutiini. Riigid, kus klubid on loodud viimase 15–30 aasta jooksul, on tunduvalt laiema tegevusspektriga. Edasiantavad väärtused on Euroopa klubidel ühesugused. Kõige suuremaarvulisem klubi Euroopas on Itaalia, kus on 10 500 liiget.

Kultuurilisi erinevusi näeb juba regioonide koordinaatorite erinevas tegutsemisstiilis. Euroopa klubid on rohkem üksteise sarnased kui näiteks Aasia – Vaikse ookeani regiooni klubid – Tai, Austraalia, Jaapan, Uus-Meremaa. Aafrika klubid on keskendunud tujukutele hariduse andmisele, lapsiabi vastu võitlemisele, naiste ettevõtluse arendamisele, puhta joogivee saamisele küladesse. Lõuna-Ameerika klubid tegelevad samuti naiste esmaste vajaduste ja ettevõtluse edendamise ning hariduse propageerimisega. Põhja-Ameerika ja Kariibi mere piirkond on oma tegevuse suunanud võrdse palga päeva korraldamisele, naiste haridusele ja ettevõtluse arendamisele.

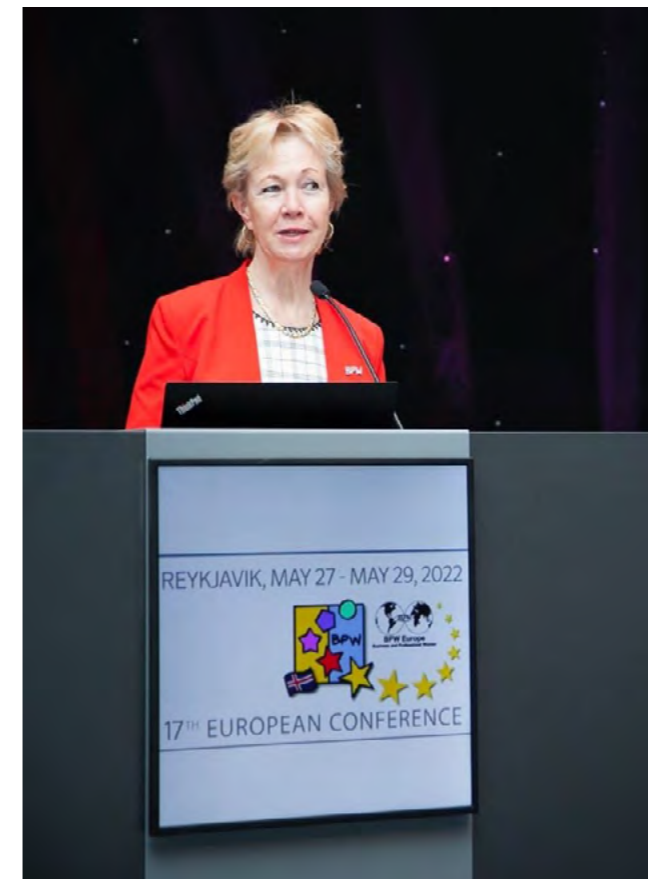
Milline mõju sinu kogemuse põhjal on BPW rahvusvahelisel ja Euroopa organisatsioonil otsustusprotsessides?

BPW Euroopa ja BPW Internationali otsustusprotsessid on põhikirja järgi ühesugused, kuid reaalsuses mõnevõrra erinevad. Rahvusvaheliselt tuleb arvestada regioonide erineva arengu ja vajadustega. Euroopa kontekstis ootavad liikmed suuremat nähtavust Euroopa tasandil ja kaasärääkimist erinevates protsessides, mis puudutavad naisi ja naistega seotud teemasid. Euroopa koordineerimiskomiteesse (European Coordination Committee), mille koordinaator ma olen, kuuluvad veel sekretär Iirimaaalt, finantsjuht Islandilt, noortjuht Itaaliast, kommunikatsioonijuht Šveitsist.

Koordineerimiskomitee üks ülesannetest on korraldada koos võõrustajamaaga Euroopa regiooni konverents, mis toimub iga kolme aasta järel. Konkurss järgmise Euroopa konverentsi korraldamiseks toimub tavapäraselt 4-5 aastat varem ja klubid, kes soovivad olla korraldajamaaks, esitavad oma pakkumised, seejärel Euroopa presidendid hääletavad võitja.

Minu ametiajale jäi Euroopa konverentsi korraldamine Islandil, Reykjavikis. Koordineerimiskomitee sekretär Carmen Taheny on endine Iirimaa BPW president ja vedas võõrustajamaa esindajana konverentsi 2019. aastal Galways Iirimaaal. Tema teadmised ja kogemused, Islandi klubi entusiasm ja pühendumine, ning kogu koordineerimiskomitee panus võimaldab nüüd, kus Islandi konverents on selja taga, öelda, et saime väga hästi hakkama vaatamata ebakindlusele seoses Covid-19 ja sõjaga Ukrainas. Konverentsi peateema oli võrdsus: võrdsus töö- ja pereelus, võrdsus ühiskonnas, võrdsus kõikjal. Suur tänu kõigile EENA liikmetele osalemast! Eesti oli väljas kõige suurema delegatsiooniga (maa liikmete arv suhtes konverentsil osalevate liikmete arvuga või liikmete arv maal versus konverentsil osalevad liikmed) ja EENA president Ester Emois sai selle eest eriauhinna.

Jätkan järgmise kahe aasta jooksul koordinaatori tööd ja need tegevused, mille olen endale missiooniks võtnud, viin ellu. Tegemist ja igapäevast suhtlemist on väga palju, aga see on kõik inspireeriv ja põnev.

Anu Viks Reykjavikis

Euroopa klubide kõige suurem erinevus seisneb erinevas aktiivsuse astmes.

Loe ka siit:

<https://bpw-estonia.ee/anu-viks-20-puhendunud-aastat-estni-naiste-esitlemiseks-maailmas/>

<https://bpw-estonia.ee/bpw-euroopa-regiooni-koordinaatori-poordumine/>

Roheliselt on võimalik!

Projekti avaüritus Tallinnas

Programmi „Naised ettevõtluses – ROHELINE JA HOOLIV MAAILM“ eesmärk oli luua üle-eestiline 500 naisettevõtjaga võrgustik, mille liikmed on rohelise äritegevuse eestvedajad ja elluviijad oma kodukohas ning ühiskonnas laiemalt. Programmi läbinud osalejad said oskused ja teadmised roheettevõtlusest – sellest, kuidas muuta teenused ja tooted rohelisemaks ning luua uusi roheettevõtteid.

Programmi käigus viisime praktilise kogemuse andmiseks läbi roheettevõtluse seminarid Tartus, Pärnus, Võrus, Narvas ja Tallinnas. Igakuistel veebiseminaridel kasvatasime osalejate teadlikkust roheteemadest, et nad saaksid olla valdkonna eestkõnelejad. Naisettevõtjaid juhendasid mentorid, kes julgustasid naisi oma ettevõtete rohelisemaks kujundamisel või roheettevõtlusega alustamisel. Lisaks toimusid roheideede leidmiseks ja rakendamiseks häkatonid, valdkonna eestkõnelejate kohtumised ning Maapäeval, 22. aprillil 2022 jagasid naised üle maailma Eesti naiste eestvedamisel lubadusi maailmale. 23. aprillil viisime läbi ettevõtluskonverentsi „Roheliselt on võimalik“.

Meie sotsiaalmeedia võrgustiku ja uudiskirja vahendusel jagasime infot üle 3000 naisega. Perioodi jooksul viisime ellu ka ligi 20 veebiseminarit oma valdkonna parimate spetsialistidega, mis on EENA YouTube'i kanalis nähtavad kõikidele soovijatele. Lisaks valmis memorandum riigile ning alustavale ettevõtjale loodud rohejuhend. Lisainfo siin.

Oma kogemuslugusid keskkonnasõbralikust ettevõtlusest avasid inspireerivad naisettevõtjad Katarina Papp (RingKarp), Pille Lengi (Tilk!Bio), Karin Rask (Karin Rask), Mayri Tiido (Materjalivoog), Iiti Aavik ja Kadri Viirand (Villapai) ning Ann Runnel (Reverse Resources, 2018. aasta noor naisettevõtja).

Programmis jagasid oma teadmisi rohelisest ettevõtlusest Tallinna Kaubamaja Grupi jätkusuutlikkuse koordinaator Erika Pihl ja keskkonnabioloog Helen Orav-Kotta. Naisettevõtjate võrgustiku loomist koordineeris EENA liige Riina Piigli, programmi „Naised ettevõtluses – ROHELINE JA HOOLIV MAAILM“ juhtis EENA liige ja idee autor Siiri Tiivits-Puttonen. Programmi toetas Coca-Cola Fond. Partnerid olid Estonian Business School, Ekspress Meedia, Startup Estonia ja Junior Achievement Eesti.

Naisettevõtjatele suunatud programm „Naised ettevõtluses – ROHELINE JA HOOLIV MAAILM“ sai alguse EENA Tallinna klubi eestvedamisel loodud samanimelisest üleeuroopalisest liikumisest „Green and Sustainable BPW Europe“, mis koondab endas rahvusvaheliste ettevõtlike naiste võrgustikku.

Siiri, mis on see sinu MIKS, miks sa seda teed?

Siiri Tiivits-Puttonen
idee autor ja projektijuht

Miks ma olen võtnud vedada roheprojekti ja sellega tegelen? Sellepärast, et teadvustada ja jagada teadmisi, mida mina ise saan loodushoiuks ära teha oma kodus, oma tööl, oma vabatahtliku organisatsioonis, oma klubis. See mina aga oled ka sina ja sina ja tema. Kui me igaüks teadvustame, milliseid samme me saame elurikkuse säilitamiseks astuda, seda teeme ja sellest räägime, siis loome juba sellega maailma muutust. Roheline ettevõtlus on tulnud, et jääda. Me peame õppima ja õpetama, kuidas ja mida tarbida, kuidas ja mida me ise toodame ja millise jalajäljega teenust-toodet me turule toome. Olen kurb, et rohepööre ja energiakriis on viinud inimesed kaugemale selle esialgselt eesmärgist. Loodushoid tähendab elurikkuse hoidmist ja taastamist, me peame elama loodusega kooskõlas, sest muidu tulevastel põlvedel ei ole enam võimalik täisväärtuslikult elada, kuna nad peavad lahendama joogivee kriisi, toidukriisi, sellest johtuvaid ülestõuse ja halvimal juhul sõdima toidu ja vee eest.

Kuidas läheb sinul ja rahvusvahelisel roheprojektil 2022. aasta sügisel?

Valmistan hetkel ette BPW Internationali mõttekaaslaste kokkukutsumist, et jätkata meie traditsiooniliste koolitustega üle veebi ning viia läbi kolmas kord Maapäev – seekord on eestvedajaks Inglismaa. Samuti tegelen roheettevõtlusportaali ettevalmistamisega, kuhu koondada sisu ettevõtjatele, kes soovivad oma ettevõtteid rohelisemaks ja keskkonnasõbralikumaks muuta.

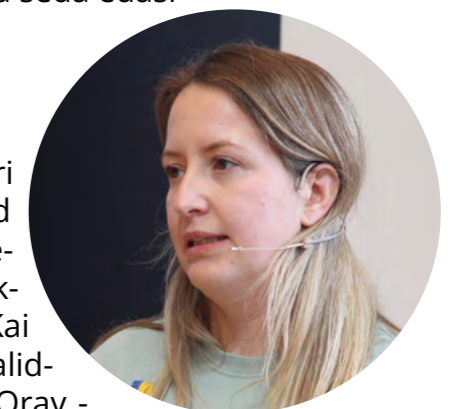
Mida sa oled õppinud neid projekte juhtides ja vedades?

Olen kogenud palju rõõmu, sest meid on nii palju, kes emakesest Maast hoolivad. Olen õppinud, et koos jõuame kiiresti ja kaugemale. Iga panus loeb!

Vabatahtliku tiimi juhtida on suur väljakutse, sest igaüks panustab ju oma vabast ajast. Olen õppinud rohkem tunnustama ja märkama. Kõige enam aga kannan südames tänulikkust kõikidele, kes on selle ideega kaasa tulnud ja aidanud seda edasi kanda.

Erika, mida veebiseminaril osalejad teada said?

Veebiseminaride teemad panime kokku koos veebiseminaritööga ja lisaks uurisime eenalannadelt, mis teemad võiksid olla huvitavad, müüte selgitavad ja eelkõige kasulikud. See-tõttu loodan, et kõik teemad kõnetasid ja leidsid ka praktilist kasutust. Näiteks said veebiseminaridel osalejad Kai Kleinilt uusi teadmisi meid ümbritsevatest ohtlikest kemikaalidest, mis on laiemalt levinud kui me oleks arvanud. Helen Orav-Kotta rääkis nii looduskosmeetikast kui ka veekogude olukorrast Eestis ja Katarina Papp jagas oma kogemust,

Erika Pihl
veebiseminaride koordinaator

kuidas kodus nii enda kui ka looduse tervist hoida. Evelin Piirsalu jagas statistikat, mis seis on Eestis toiduraiskamisega. Ökoloogia teemal uurisime Aveliina Helmilt, milline on elurikkuse seis nii Eestis kui ka maailmas laiemalt. Liisa Puusepp rääkis, kuidas Tallinnas mesilased elavad ja Age Poom andis kasulikke infot, kuidas elurikkust linnas hoida ja toetada. Teisel poolaastal liikusime suunaga rohkem ettevõtluse poole ning Velle Toll selgitas, millised kliimarisikid ettevõtlust puudutavad. Vastutustundliku Ettevõtluse Foorum selgitas, mis on kestlik areng ning Stella Runnel jagas brändi Stella Soomlais kogemust sellest, kuidas luua ringset disaini. Palju kasuliku kuulsime Grete Arrolt, kui ta jagas nippe, kuidas toetada endas ja teistes loodushoidlikku mõtlemist. Riinu Lepa rääkis meile kogukondlikust ettevõtlusest, Mihkel Kangur uutest majandusmudelitest, Siiri Tiivits-Puttonen, Helin Vaher ja Eva Truuverk rohekommunikatsioonist ning Triin Talk jätkusuutlikust turismindust. Elevust tekitas ka pilk tulevikku, kui Jaanus Purga rääkis Eesti energiakaardist – milline oleks realistlik plaan Eestis jätkusuutlikule energiale üleminekuks. Kõiki meie veebiseminare modereeris Kadrin Kahu.

Mille vastu oli elavaim huvi?

Kohe esimene veebiseminar, mille pidas 11. veebruaril 2021 Aveliina Helm teemal „Globaalmuutused, looduskeskkond ja inimene“, tõi meile üle paarisaja kuulaja. Oli näha, et inimesi huvitab vastus küsimusele „Mida mina saan teha?“. Edaspidigi kasutasime sama mudelit, et pakkuda tööriistu ja teadmisi, mille põhjal oma tegevuses olla keskkonnahoidlikum, ka teemades, mis pealtnäha tunduvad kauged, aga tegelikult mõjutavad meie igapäevaelu.

Kui vastuvõtlikud olid seminaridel osalejad võrgustike loomisele?

Paljud tulidki just võrgustikku looma. Eriti just need, kel endal juba oli ettevõtte olemas või kindel plaan mõttes. Seminaridel oli tihti näha sumisemist, mõnusat arutelu ja kogemuste jagamist ning paljud tulid kohale väga avatud mõtlemisega. Oli tore näha just seda toetust, kuidas laudkondades tekkisid ideed ja kuidas üksteist täiendati.

Mis tekitab rohepöörde juures enim probleeme või segadust?

Rohepöore tundub siiani paljudele suur ja kauge ning hoomamatu teema. Kindlasti ei aita kaasa ka see, kui poliitiliselt kasutatakse rohepöoret negatiivses võtmes ära, süüdistades seda kõikides maailma hädades, kuigi tõde on vastupidine, lihtsalt on vaja mõista rohepöörde olemust. Meie ülesandeks oli tuua roheteemad inimestele natukene lähemale ja anda praktilisi juhendeid. Rääkisime näiteks, kuidas vältida rohepesu, mille järgi hinnata, kas ettevõtte tegevus on jätkusuutlik või mitte, ja kuidas korraldada rohekommunikatsiooni. Need teemad on olulised ka väikeettevõtjale.

Karin Rask
projekti patroon

Nele Normak
Coca-Cola poolne partner

Ester Eomois
partnerlussuhete juht

Miks tehti ja kellele on mõeldud rohejuhend?

Rohejuhend on tööriistaks neile, kes soovivad mõtestada enda jaoks roheettevõtlust ning muuta oma ettevõtte keskkonnateadliku tegevuse kaudu turul konkurentsivõimelisemaks ja tulevikukindlamaks. Mõistes oma tegevuse jälge, on võimalik ka positiivseid ja eristuvaid toiminguid välja tuua ning suhelda viisil, mis aitab ettevõttel silma paista.

Mida õppisite selle projekti jooksul?

Projektis osalemine ise oli üks suur õppimisvõimalus, olen väga tänulik selle võimaluse eest näha ja teha koostööd nii paljude hakkajate inimestega. Projekti formaat toetas mitmekesist osalejaskonda, näiteks seminaridel sain kinnitust, et inimesed soovivad suhelda, interaktiivsed töötoad sobivad selleks imeliselt ning tuleb jätta aega kogemuste jagamiseks ja aruteludeks, nii tekibki soodne pinnas võrgustiku tekkeks. Veebiseminaridel nägin, et väga paljud inimesed olid nõus osalema ka õhtusel n-ö vabal ajal ja seejuures mõeldi aktiivselt kaasa ja esitati küsimusi. Usun, et projekti juhtmõte „Roheliselt on võimalik“ levis jõudsalt ning paljud panustavad sellesse ka edaspidi.

Helen Orav-Kotta
häkatonil

Helen, kes tulid meie praktilistele seminaridele Tartus, Pärnus, Võrus, Narvas ja Tallinnas?

Praktilistest roheseminaridest osavõtjad olid väga erineva taustaga – juba tegutsesid väikeettevõtjad, kes tulid saada ideid, kuidas rohepöoret läbi viia, aga ka alles alustavad ettevõtjad, kes äriideed kujundama hakkavad. Osalejaid oli ka ülikoolidest, riigiametitest, õpetajaid.

Mis kõnetas osalejaid enim?

Erinevates linnades toimunud seminaridel olid kaasatud Eesti keskkonna valdkonna spetsialistid: ökoloog Aveliina Helm, keskkonnaekspert Kai Klein, jätkusuutliku ettevõtluse koolitaja Riinu Lepa, ökoloog ja keskkonnahariduse eestvedaja Mihkel Kangur, haridusteadlane Grete Arro. Kõikidel seminaridel toodi välja nende uut vaadet ettevõtluse arendamiseks. Loomulikult oodati roheprogrammi käigus valminud rohejuhendit, mis sisaldab praktilisi nõuandeid ettevõtte rohelisemaks muutmiseks kuni roheturunduseni, roheettevõtete hindamist. Rohejuhend on kõigile ettevõtjatele ka edaspidi kasutatav.

Roheseminar Tallinnas

Helen ja Erika, kui vastuvõtlikud olid seminaridel osalejad võrgustike loomisele?

Eduitiimide loomine oli programmis juba algusest peale plaanis, aga paljudele osalejatele tuli positiivse üllatusena, et tiimid tegutsevad veel mitmeid kuid peale koolituspäeva. Seda enam oli programmi lõppedes hea meel näha, et aktiivsed võrgustikud tekkisid ja jõudsid areneda ning ettevõtjad oma sünergiaga toetasid üksteist.

Mis tekitab rohepöörde juures enim probleeme või segadust?

Esmalt tekitab ikka veel segadust ja küsimusi, mida see rohepöore üldse tähendab. Erinevad ühiskonnagrupid, tarbijad, ettevõtjad, poliitikud ja ökoloogid näevad rohepöoret erinevalt. Ootused ja mastaabid on erinevad. EENA roheprogramm näitas, et rohepöore on võimalik ka mikro- ja väikeettevõtetes, iga väiksem või suurem keskkonda toetav tegevus aitab sellele kaasa.

Miks loodi ja kellele on mõeldud rohejuhend?

Aasta tagasi projektiga alustades ei mõelnud me kindlasti nii pikaajaliselt ja mastaapselt, aga täna võib öelda, et rohejuhend on kõikidele ettevõtetele. Ka neile, kes ei pea ennast üldse roheettevõtteks, sest teisiti enam ei ole võimalik looduskeskkonnaga tasakaalus ettevõtlusega tegeleda.

Mida õppisite selle projekti jooksul?

Aktiivne osavõtt meie roheseminaridest näitas, et väikesed ja keskmise suurusega ettevõtted ootavad infot oma ettevõtte keskkonnasäästlikumaks muutmiseks, kuna pikas perspektiivis vähenevad nii ka ettevõtte kulud. Eesti on pindalalt väike, aga ettevõtluse osas mitmekesine. Kagu-Eestit võib julgelt juba praegu nimetada Eesti kohaliku, kogukondliku, roheettevõtluse teerajajaks, kust leiab väga häid näiteid. Roheettevõtluse seminaril Narvas, kuhu EENA mentorluspäev jõudis üldse esimest korda, saime väga tänuliku vastuvõtu osaliseks ning narvakad plaanivad infot ettevõtlusmaastiku mitmekesistamiseks aktiivselt ära kasutada.

Roheprogrammi korraldustiim

Riina Piigli, edutiimide koordinaator:

„Naised ettevõtluses – Roheline ja hooliv maailm“ seminaridel osalejate profiil oli lai – üliõpilased, valdavalt keskkonnateemade valdkonnast; väikeettevõtjad, kel oma roheettevõtte juba olemas, aga soov laieneda – enamasti käsitöö valdkonnast; oli neid, kes tegelevad seadusloomega rohevaldkonnas; haljastajaid, toitlustajaid, majutusettevõtjaid, disainereid ja õmblejaid, kommunikatsiooniinimesi ja lihtsalt roheline mõtteviisi edendajaid. Seminarid lõppesid edutiimide moodustamisega. Kokku moodustati 21 tiimi, kus lõi kaasa üle saja naise. Eduitiime juhtisid enamasti klubide liikmed, kel oli eelnev kogemus selles formaadis üksteise toetamisest ja ideede ammutamisest. Tänu tiimijuhtidele ei jäänud peaaegu keegi kõrvale, kes juba seminarile tulnud oli. Hiljem loobus tiimitööst ainult mõni üksik ja seda enamasti mõjuval põhjusel.

Aga mis on siis edutiim? Eduitiim on väikene grupp inimesi, kes üksteise toel liiguvad igaüks oma eesmärgi suunas endale sobivas tempos.

Mida tehti edutiimides?

- Arendati ja lihviti oma äriideed või ettevõtet rohesuunas.
- Viidi ennast kurssi kodulehe valmistamisega, digiturundusega, raamatupidamisega.
- Kirjutati äriplaane, registreeriti ettevõtteid.
- Arutati, kuidas oma tegevusi paremini planeerida ja struktureerida.
- Peegeldati ideid ja põrgatati mõtteid.

Allpool on mõned mõtted edutiimi juhtide tagasisidest tiimi töö kohta.

- Eduitiimi formaat toetab tegutsema ja hoiab tempot.
- Ma tahan leida enda ümber inimesi, kes aitaksid mul areneda.
- Andes motivatsiooni, toetame isiksust.
- Kui motivatsioon on maas, on tihti selle taga vajadus areneda inimesena.
- Mõnikord me mõtleme, et vajame koostööpartnerit, aga me vajame lihtsalt kõrvalpilku.
- Paljusid ühendav joon – enesekindluse suurendamine, julgustamine uute väljakutsete vastuvõtmiseks.

Mõned näited roheettevõtte idudest:

- haljastus – reguleerimisest rohesuuneni
- prügimajanduse parem korraldus ettevõttes
- energiakulu, auditeerimine, autokulude kokkuhoid
- pakendite taaskasutus
- toitlustus
- jätkusuutlik disain, riide taaskasutus
- mööbli restaureerimine
- roheteavitus, teadlike valikute propageerimine
- vastutustundlik tarbimine kui elustiil
- info vahendamine jätkusuutlike materjalide tootjate kohta

Riina Piigli
edutiimide koordinaator

Kokkuvõtteks – oli rikastav kogemus nii tiimi juhtidele kui ka liikmetele. Kõlama jäi mõte, et kui arenen isiksusena, siis areneb ka minu ettevõte. Tiimiliikmete toetus on oluline.

Sooviti kokku saada ka teiste tiimide liikmetega, et muljeid ning kogemusi vahetada ja kontaktvõrgustikke luua.

Roheline ettevõtlus on tulnud, et jääda.

Me peame õppima ja õpetama, kuidas ja mida tarbida, kuidas ja mida me ise toodame ja millise jalajäljega teenust-toodet me turule toome.

Iga panus loeb!

Loe lisaks:

<https://bpw-estonia.ee/ettevotlikud-naised-andsid-avalooigi-uute-roheettevotete-loomiseks/>

<https://bpw-estonia.ee/tartus-toimus-esimene-praktiline-roheettevotluse-tootuba/>

<https://bpw-estonia.ee/parnus-omandati-roheteadmisi/>

<https://bpw-estonia.ee/voru-tootoast-kasvas-valja-neli-edutiimi/>

<https://bpw-estonia.ee/rohe-ettevotluse-tootuba-toi-kokku-narva-ettevotlikud-naised/>

<https://bpw-estonia.ee/eena-rohetiimi-liikmed-osaesid-ule-eestilisel-koolinoorte-hakatonil/>

<https://bpw-estonia.ee/disainispurt-ajurunnak-ja-lahendused/>

<https://bpw-estonia.ee/mis-on-edutiimid/>

<https://bpw-estonia.ee/rohetiimid/>

<https://bpw-estonia.ee/ettevotluskonverents-roheliselt-on-voimalik-laulasmaal/>

<https://bpw-estonia.ee/roheline-ettevotluse-memorandum/>

Lae alla rohejuhend:

https://bpw-estonia.ee/wp-content/uploads/2022/04/Rohejuhend_Naised-ettevotluses_roheline-ja-hooliv-maailm_EENA_2022.pdf

Edutiimi formaat toetab tegutsema ja hoiab tempot.

Uued klubid Äriklubi

EENA Äriklubi loodi Signe Ventseli eestvedamisel, inspireerituna soovist keskenduda rohkem ettevõtlusega seotud teemadele.

Programm „Naised ettevõtluses“ võimaldas tutvuda sama soovi ja sarnase mõttelaadiga naistega, ja nii saigi 2019. aastal klubi loodud.

Äriklubi eesmärk oli luua naisettevõtjate võrgustik, kus igal liikmel on selge huvi kasvatada oma ettevõtet ning üksteise toel ja koostöös jõuda püstitatud eesmärkideni.

Äriklubi lööb kaasa Tallinna Ettevõtluspäeval ja räägib ka igal muul võimalusel kaasa ettevõtlusega seotud teemadel.

Kris Leinatamm, Äriklubi president, kuidas näed EENAt värskel liitujana ja tunnetad traditsioone?

Olen EENA olemasolust ja tegevustest olnud aastaid teadlik. Enim on silma hakanud aasta naise valimine ja organisatsiooni panus naiste märkamisse ja tunnustamisse. Värskel EENA liikme ja Äriklubi presidendina on mul hea meel tõdeda, et EENA paistab seest sama ilus, tähelepanelik, hoolitsev ja hoolitsetud kui väljast. Traditsioonide olulisus on selgelt tunnetatav ja niisamuti ka vastuvõtlikkus uuendustele ja arengule – on need ju iga organisatsiooni peamised alustalad, mis tegevust aitavad ühelt poolt väärtustada ja teiselt poolt ka edasi viia.

Mida annab kuulumine rahvusvahelisse organisatsiooni?

Rahvusvahelisuse mõõde on tänapäeva maailmas iga arengut hindava inimese jaoks suur väärtus. Silmaringi laiendamine, võrgustiku suurendamine, kogemuste jagamine,

Eesti naise suurim komistuskivi on raskus eneseväärtustamisel.

koostööle innustamine – vaid nii õpime tundma ja hindama ligimest igast maailma nurgast.

Mis on sinu arvates kõige suurem takistus naistel ettevõtluses?

Eesti naise suurim komistuskivi on raskus eneseväärtustamisel. EENA nii organisatsioonina terviklikult kui ka klubilisel tasandil annab siin Naisele vajalikku tuge, mõistmist, tähelepanu. Südamest südamesse vestlusringid naiste hulgas, kel käia sarnased teed, kogeda sarnased olukorrad, õppida sarnased õppetükid – see kõik on nii uskumatult ilus, et vajab vendlusele sarnast oma sõna.

EENA paistab seest sama ilus, tähelepanelik, hoolitsev ja hoolitsetud kui väljast.

Narva klubi

EENA Narva klubi on pigem Virve Poomi eestvõtmisel ja toetusel taaskäivitatud klubi.

Klubi asutati Narvas 26. novembril 1997. Esimeseks klubi presidendiks sai Galina Moldon, kes oli Narva abilinnapea haridusvaldkonnas. 2000. aastal asus EENA Narva klubi juhtima Ljubov Fomina. Klubi ülesandeks sai ühendada Narva piirkonna aktiivseid naisi uute ideede otsimiseks ja elluviimiseks, koostööks ja edukate naiste tunnustamiseks.

Vahepeal jäi klubi tegevus soiku, kuni siis 2020. aastast osalevad Narva klubi naised EENA tegemistes ja projektides taas aktiivselt. Ikka Ljubov Fomina eestvedamisel.

EENA Narva klubi eesmärk on panustada Ida-Virumaa naiste koostöösse ja ettevõtlusesse ning võtta osa üle-eestilisest EENA võrgustiku koostööst.

Narva linna suurte patriootidena liitusime EENA-ga selleks, et ettevõtlike naiste sõnum jõuaks Narva.

Ljubov, Narva klubi on väga hästi käima läinud ja osalenud üle-eenalistel üritustel. Kuidas ja millega Narva klubi kohalikus kogukonnas silma paistab?

Oleme saanud sillaks meie piirkonna eesti ja vene kogukonna vahel. Korraldame heategevus- ja tänuüritusi, oleme oma ettevõtmistega muuhulgas olnud toeks Narva piirkonna meditsiinitöötajatele ja koolidele. Narva klubi esimesed edukad ettevõtmised olid pika ajalooga laada taaskorraldamine ja Narva aasta naise valimine.

Osalemine üle-eenalistes projektis „Naised ettevõtluses – roheline ja hooliv maailm“ oli hea võimalus tuua koolitajad ja keskkonnateemast huvitatud naised kokku oma linna. Seminar sai palju tähelepanu kohaliku meedia poolt. Kui meie tegemisi märgatakse, annab see huvilistele, kes tunnevad, et soovivad ka elu edenemisse Narvas või isiklikku arengusse panustada, võimaluse klubiga liituda. Projekti raames loodi seminaril osalejatest edutiimid oma ettevõtluse ideede arendamiseks ja uute ettevõtete loomiseks.

Täiendab Jelena Pazilina, Narva klubi liige:

Narva linna suurte patriootidena liitusime EENAGA selleks, et ettevõtlike naiste sõnum jõuaks Narva. Et Narva naised saaksid kaasatud. Sellel on Narva linna arengule väga oluline roll.

Oleme saanud sillaks meie piirkonna eesti ja vene kogukonna vahel.

Saaremaa klubi

Saaremaa klubi koosolekul

Nagu Narvas, nii ka Saaremaal on kunagi EENA klubi olnud. Kuna aga 2022. aastal taasutatud klubi liikmete hulgas endisi liikmeid ei ole, siis on see klubi meie kõige noorem uus klubi.

Klubi asutajaliikmeid iseloomustab klubi presidendi Grete Pastaku sõnul soov julgustada naisi ettevõtlusega tegelema, võimalus tuua ka Saaremaa kogukonda uusi ideid ja innovatsiooni. Liitumisest loodetakse ammutada inspiratsiooni, saada ja jagada kogemusi.

Veel soovitakse leida mõttekaaslasid ja uusi põnevaid väljakutseid, piiridest välja mõelda. Ja kõikide nende aktiivsete tegevuste, töö- ja pereelu tasakaalu otsimise juures – kuidas iseenast mitte ära kaotada!

Grete, mis sai klubi loomisel ajendiks?

Saaremaa klubi loodi märtsis 2022 eesmärgiga ühendada ettevõtjatest ja ettevõtlusest huvitatud naised, kelle kindel soov ning võimalus on panustada tegevustesse EENA klubis nii Eestis kui rahvusvaheliselt. Eesmärk on läbi oma tegevuste inspireerida nii ennast kui ka teisi naisi enda ümber.

Kas olete kontakti võtnud või kohtunud ka endise EENA Saaremaa klubi liikmetega?

Veel ei ole, aga kindlasti plaanime tulevikus kohtumist.

Mida olete juba ära teinud või milline on teie klubi koostöö vorm (viis)?

Saaremaa klubi alustas oma kokkusaamistega 7. septembril. Kohtume iga kolme nädala tagant ja olemegi nüüdseks jõudnud kohtuda kolmel korral. Eesmärk on külastada üksteise ettevõtmisi, et inspireerida naisi erinevatest tegevusvaldkondadest. Oleme külastanud klubiliikmete ettevõtteid nagu Kuressaare uut restorani NABA Baar&Kööki, HOIA HomeSpa tootmist ja maailmatasemel tipptegijat InCap Electronics tootmist. Igas ettevõttes oleme läbi viinud koosoleku. Hetkel oleme arutanud, mis suunad oma tegevuseks valime. Oleme arutanud meie märtsikuist võimalikku naistele

suunatud konverentsi korraldamist NOM (Naised Omas Mullis) Festivali raames. Samuti üks meie eesmärkidest on kaasa aidata ettevõtlusteemadel noorte haridusprogrammis, hetkel oleme selleks infot kogunud erinevatest koolidest ja Saare Arenduskeskusest.

Keda ootate veel oma klubi liikmete hulka ja kuidas neid leiate?

Meie praegused ja tulevased liikmed võiksid olla ettevõtjad või ettevõtlusega tihedalt seotud naised, kellel on kindel soov ning võimalus panustada EENA klubi tegevustesse ja aidata kaasa EENA eesmärkidele. Ootame ka oma tulevastelt liikmetelt aktiivset tegutsemist ettevõtlusmaastikul. Soovime üheskoos julgustada naisi ettevõtlusega tegelema.

Toimimise aluseks on EENA põhieesmärgid ja head tavad.

Ühised huvid ja traditsioonide väärtustamine seovad

Klaasinäitusel

Mõned aastad tagasi tekkis mitmetes seltskondades arutelu, kuidas säilitada EENA pikaajalistes ja omal ajal palju panustanud liikmetes jätkuv huvi, tegutsemislust ning kuuluvustunne. Ettevõtted olid ammu tegutsema lükatud, mõnest juba väljudagi jõutud ja uusi asutada ei olnud soovi. Ettevõtlikkust oli üles näidatud nii ametialaselt kui ühiskonnaelus kaasa lüües.

Seega – innustamise, julgustamise ja inspireerimise teema on küll oluline ning staažikad eenalannad oma kogemustepagasiga toetavad meeleldi EENA viimaste aastate tegemisi,

aga sooviks ka kuidagi muudmoodi panustada või üksteise seltskonda nautida. Või siis nautida koos kultuuri, kunsti, huvitavat seltskonda ja arutelusid.

Mõte küpses ja sai teoks. Tallinna klubis, kus on kõige rohkem liikmeid ja nende hulgas ka palju pikaajalisi, sh asutajaliikmeid, sai loodud huvitiim.

Anne Lindma, Tallinna klubi liige, üks huvitiimi mõtte algatajaid ja esimene tiimi eestvedaja, kuidas ja miks sündis huvitiim?

Tallinna klubi liikmete arv on suur, ca 70 naist paljudelt elualadelt ja oma elus erinevates etappides. On ettevõtjaid, ametnikke, õpetajaid, juhte, ajakirjanikke, juriste, koolitajaid, MTÜ-de juhte, pensionäre ja noori. Huvisid on palju, aga meid kõiki ühendavad EENA põhiväärtused. Hea, kui iga liige panustaks meie organisatsiooni ja saaks vastu kogemusi, inspiratsiooni, julgustust ja elamusi nii oma erialases tegevuses kui ka sotsiaalses sfääris. Suurendamaks neid võimalusi, tuli mõtte teha Tallinna klubi sees ilma kindla liikmeskonnata grupp, et korraldada täiendavalt temaatilisi kokkusaamisi.

Anne Lindma ja Virve Poom
Huvitiimi algatajad

2020. aasta septembris otsustasime, et katsetame ühe aasta, kuidas see mõtte idanema hakkab.

Aasta pärast leidsime, et on igati põhjust jätkata ja moodustasime neljaliikmelise toimkonna, kes tegevusi koordineeris.

Mida te siis teete?

Huvitiim hoiab klubi traditsioone ja väärtustab Tallinna klubi ajalugu. Säilitab põlvkondadevahelist sidusust. Elavdab liikmetevahelist suhtlust. Korraldab silmaringi laiendavaid üritusi.

Too palun mõni näide Tallinna klubi ajaloo väärtustamisest.

Oleme ühiselt korrastanud klubi paberil säilinud materjale ja albumeid.

Ja milliseid silmaringi laiendavaid üritusi olete teinud?

Oleme külastanud muuseume ja näitusi, käinud teatris ja kutsunud huvitavaid külalisi.

Mida soovivad huvitiimi pikaajagsed liikmed 30-aastasele EENALE?

Tiiu Sepp, ettevõtja: Soovin EENALE rohkem ettevõtlikke naisi. Uutele liikmetele soovin tublit panustamist, sest ilma selleta ei juhtu midagi. Ärge hoidke oma loovust vaka all ja kasutage koosolemise ja tegemise eelseid.

Reet Laja, EENA esimene president ja EENA aastate naine: 30-aastasele EENALE soovin parimat tasakaalu traditsioonide, oma ajaloo hoidmise ja teisalt uuenduslikkuse vahel. Traditsioone silmas pidamata ei saa uued teed ja rajad tuge ja jõudu. Samas ei tohi traditsioonid kiiresti muutuvast maailmast uuele takistuseks muutuda.

Tallinna klubiga liitujatele ja klubile soovitan kindlasti kohe uue liikme liitumise eel ja alguses endale klubi abiga selgeks teha, mis organisatsiooniga tegu on. Kui ajalooline taust sobib ja ideid on, mida koos teoks teha, on kõigil tore. Saab vastastikku väärtust juurde.

Loe siit:

<https://bpw-estonia.ee/?s=Huvitiim>

Haara kinni võimalusest osaleda BPW rahvusvahelistel sündmustel!

EENA liikmed konverentsil

BPW Euroopa 17. konverents ja BPW 9. noortesümposion, 27.–29. mai 2022

Riina Piigli muljed Islandilt ja konverentsilt:

Kõik, kes on kuulnud Islandi ilma kohta ütlemist „Kui sulle ei meeldi praegune ilm, siis oota viis minutit, ja see muutub“ – uskuge mind, see ei ole sulatõsi!

Kui meie EENA delegatsioon Islandile jõudis, säras päike. 270 konverentsidelegaati 25 riigist jõudsid ära pidada BPW Euroopa 17. konverentsi ja 9. noortesümposiooni, ilma et paljuräägitud vihmad oleks neid tabanud või tuuled räsitud. Selline on naiste vägi.

Konverentsi teema oli võrdsus. Võrdsus kõigis valdkondades, meeste ja naiste vahel, kodudes ja töökohtadel. Island on olnud võrdõiguslikkuse valdkonnas juba mõnda aega esirinnas sammuja, aga nagu ülejäänud Euroopal, on ka siin veel pikk tee käia.

Võrdõiguslikkuse teemast ühel või teisel moel lähtusid kõik konverentsi esinejad – alates Islandi peaministri või Euroopa Liidu võrdõigusvolinikust ja lõpetades ettevõtjate, ministrite, diplomaatide, naisõiguslaste ja Islandi esimese leediga.

Praktilistes töötubades käsitleti muuhulgas kaasava juhtimise ja liidrioskuste ning karjäärivalikute teemat. Esimest neist viis koos Conny R. Montaguega läbi Anu Viks, teist Ester Eomoi. Ja kolmandagi töötoa, teemaks roheline ja jätkusuutlik tulevik, viisid läbi meie oma liikmed Siiri Tiivits-Puttonen ja Erika Pihl.

Lisaks sellele, et EENA liikmed viisid läbi kolm töötuba, olime me ka kõige arvukamalt esindatud delegatsioon (suhtes inimeste arvule riigis).

Kõik, alates avatseremooniast Reykjaviki raekojas ja lõpetades hüvastijätupeoga hotellis Geysir, kus suurtest akendest saime jälgida perioodiliselt purskavaid kuumaveeallikaid, oli väga hästi Islandi klubi poolt korraldatud. Ainult need, kes on ise midagi suurt korraldanud, teavad, milliseid väljakutseid see võib pakkuda. Ja meie tegime seda aastal 2000, kui Tallinn oli BPW Euroopa kongressi korraldaja! Ja Island tegi seda ka aastal 1997.

Eesti lipp Islandil

Järgmine, 18. BPW Euroopa konverents toimub 2025. aastal Maltal.

Kui jääme veel mitmeks päevaks nautima lupiinipõlde tardkivimitel, mägesid ja koski, lambaid ja hobuseid nende taustal, valgeid öid ja kuumaveebasseine, siis saime lõpuks ka väikese vihmasabina ära näha. Ning teadmise, et oluline on küll, kus sa reisisid, aga veel olulisem on, kellega sa reisid.

Lisanna Elm ja Erika Pihl, teie osalesite konverentsi raames noortele suunatud eriüritustel, 9. BPW noortesümposiumil. Mis teemad noorte seas aktuaalsed olid?

Noortesümposiumi juht, BPW Euroopa kommunikatsioonijuht Sheerah Kim tõi välja, et võrdsus ei tähenda alati seda, et kõik saavad sama palju, vaid tuleb asjadele läheneda aususe ja võrdsete võimaluste loomise kontekstis.

Siiri Tiivits-Puttoneni juhtimisel läbi viidud rohetöötoas tutvustati EENA projekti „Roheline ja hooliv maailm“ ning arutleti selle üle, kuidas viia Eesti näide veel rohkem Euroopasse ja maailma laiali. Suurbritannia, Hispaania ja Soome naised jagasid, mida nemad juba loodushoiu nimel teevad. Silma jäi veel naise Nepaalist, Saksamaalt, Prantsusmaalt ja teistest riikidest. Järgmisel aastal korraldab BPW rahvusvahelise Maapäeva Suurbritannia – on, mida oodata!

Väga meeleolukaks kujunes noorte töötuba läbipõlemise teemadel. Töötuba viidi läbi kohalikus avalikus ujulas, kus olid Islandile omaselt looduslikud kuumaveevannid ja basseinid. Basseinis ulpides ja vanne nautides jagasime lõõgastavas keskkonnas oma kogemusi ning analüüsisime, mida me oma eludes saaksime teha paremini, et enda vaimset tervist hoida. Enne töötuba oli hommikul kohtumine ja tutvumine

*BPW Euroopa 17. konverentsi teema oli võrdsus.
Järgmine, 18. BPW Euroopa konverents toimub 2025. aastal Maltal.*

BPW Internationali presidendi Catherine Bossharti ja Euroopa koordinaatori Anu Viksiga. Noorte hinnangul oli Anu hommikune inspiratsioonikõne toetav, innustav ja mõistev ning selline positiivsus andis jõudu ja tunnet, et erinevad generatsioonid suudavad üksteist mõista ja koostööd teha vägagi edukalt.

Konverentsi esinejad olid kõrgel tasemel oma ala parimad, muuhulgas Islandi peaminister Katrín Jakobsdóttir ja esimene leedi Eliza Reid. Saime juurde uusi tuttavaid Prantsusmaalt, Saksamaalt, Norrast, Šveitsist, Nepaalist jne. Just Nepaali liikme suust kõlast tunnustavalt: „Oh, Green BPW!“

Mis veel Islandilt meelde jäi?

Island, kes riigina muide taasiseseisvunud Eestit esimesena tunnustas, on igati külaltamist väärt. Meil on islandlastelt palju õppida – näiteks seda, kuidas niivõrd väikese populatsiooniga (neid on 360 000) teha asju niivõrd kvaliteetselt. Jah, ka kallilt, aga sinna juurde käib lause: „Me teame, et meie juures on kallis, sest me elame siin iga päev.“

Pealinna Reykjaviki tänavatel kostis kesknädalast edasi muusika ja elu kees selle kõige paremas mõttes. Pimedaks ei läinudki, päike loojus enne südaööd ja paari tunni pärast juba töusis. Öhtu saabudes valivad islandlased endale sobiva restorani, pubi, hiljem muusikamaitse järgi klubi ning tantsivad hommikuni. Alkohool on väga kallis ja piiratud kättesaadavusega, seetõttu ei lähe inimesed ka pidutsedes joogiga üldiselt üle piiri, vaid säilitavad viisakuse ja kultuursuse. Keslinna tänavapildis ja pressis oli märgata solidaarsust Ukrainale, mis tegi südame soojaks.

Meie soovitus on: haara kinni võimalusest osaleda BPW rahvusvahelistel sündmustel ja su maailmapilt ning tutvusringkond laieneb!

Loe ka siit:

<https://bpw-estonia.ee/eena-naised-islandil-bpw-world-kongressil/>

<https://bpw-estonia.ee/bpw-17-euroopa-konverents-ja-9-bpw-noorte-sumposium-reykjavikis/>

Galal peomeeleolus

25 aastat kauneid kübaraid ja heategevust

Kübarapidu 2022

1997. aastal kutsus Krista Laanet Tallinna klubist klubikaaslaste Diakoonia keskuse aeda kübaraid proovima. Algus pandi traditsioonile, mille nimeks sai hiljem kübarapidu.

Mis on kübarapidu? Võimalus kohtuda klubikaaslastega suvel, kui klubide tegevus on suhteliselt passiivne.

Klubihooaja jooksul oleme asjalikud, fookuses ettevõtlus, koolitused, tunnustamised. Kübarapeol rõõmustame kleitides ja kübarates taaskohtumise üle, avastame erinevaid kohti koduaedadest, purjekatest, golfiväljakutest, botaanikaaiast, mõisatest, lillepaviljonist, Meremuuseumist, KUMU katusest kuni presidendi roosiaiani välja. Kuulame muusikat, keerutame jalga ja naudime toitu ja veini, moodi ja lilleseadeid, ehteid ja käsitööd. Jah, see on kübarapidu.

Ja sinna juurde käib heategevus. Oleme korraldanud loteriisid ja loosimisi, loosikasti aitavad täita klubide liikmed ise, aga ka teised naisorganisatsioonid on toetanud.

Sest ka see on meie traditsioon.

Oleme toetanud koolipsühhologe ja MTÜ Peaasi tegevust, seksuaalselt väärkoheldud laste maja, emade ja laste laagrit, Tallinna Tervishoiu Kõrgkooli, Eesti Vähiliitu, Ukraina kooli, annetanud raha lastekodu lastele kooli- ja hügieenitarvete ostuks ja kohalikele omavalitsustele sportimisvahendite ostuks. Tehes head, mõtleme me nende peale, kelle elu see (kasvõi natukene) mõjutab. Boonuseks on meie eneste hea tunne – heategevusest, klubikaaslastega koosolemise eest.

Aitäh, Tallinna klubi ja eriti Krista Laanet, et selle traditsiooni algatasid. Ja kõigile meile, kes

1997. aastal pandi algus traditsioonile, mille nimeks sai kübarapidu.

Glamuurse peo juurde käib alati ka heategevus.

me oma osalusega ja toetusega seda traditsiooni elus hoiame.

Aitäh Karin Juhatile, kes on meile ülevaatliku presentatsiooni kokku pannud.

Pildigalerii avaneb siit:

<https://bpw-estonia.ee/eena-kubarapidu-25-aastat-kaunist-traditsiooni/>

<https://bpw-estonia.ee/dokumendid/eena-heategevuslik-kubarapidu-25-kadrioru-lossis/>

Kas eesti naine vajab innustamist või tasakaalu?

Sain EENA aasta naise tiitli aastal 2019 – ja olen siiani õnnelik ja tänulik selle eest! See tähendas mulle väga palju, osutades, et minu töid ja tegemisi on kusagil märgatud... Kuid kindlasti ei teinud ma seda, mida olin teinud ja olen tegemas ka praegu, tiitlite ja autasude nimel. Eelkõige on motivaatoriks olnud see, et pean seda, mida teen, tähtsaks nii ühiskonna kui ka kollektiivi jaoks. Olgu see siis töökohtade kindlustamine, parema töökeskkonna loomine (uus, sel aastal valminud HANZA Mechanics Tartu tehas, aga ka paranenud töökeskkond Narvas teeb mind väga uhkeks) või siis ka kutsehariduse kvaliteedi parandamise võimalused ja edasimineku selles vallas. Ja et töö, mida ma teen, teeks mind ka ennast õnnelikuks ja annaks sära silmadesse.

Emöke Sogenbits
Aasta naine 2019

Seetõttu olengi veendumusel, et nii naistele kui ka meestele peaks rohkem andma võimalust teha seda, mis annab neile sisemise rahulolu, mitte seadma kõrgendatud ootusi ja ühiskondlikke „arvamusi“. Pigem tuleks ühiskonnas propageerida tegemisi, mis teevad inimese õnnelikumaks – sellega vähendame seda kurjuseni ulatuvat teiste elude kritiseerimist ja „normeerimist“. Tippjuhtidest emade kõrval võivad olla „koduperemeestest“ isad, kes aitavad neil saavutada töörahu ning kindluse koduses elus. Tippjuhtidest meeste kõrval võib olla naine, kes kindlustab kodus tagalat. Peamine on, et tasakaal oleks paigas ja kumbki pool ei looks oma seisundi ümber märtrioreooli. Minu edu on kindlasti suures osas tulnud tänu perekonna toetusele ja kindlustundele.

Enesekindluse juurde kuulub ka otsus, millal öelda „aitab!“ ja hakata mõtlema, kuidas oma karjäär lõpetada ning tool noorematele ja energilisematele üle anda. Ma ei ole kunagi soosinud viimase võimaluseni ametikohal püsimist – esiteks kurnab tippjuhi amet tahes-tahmata, võib põhjustada läbipõlemist ja tervisehädasid või siis lihtsalt tüdimust ja kalemistumist. Ehk sära ei ole enam silmas... Pigem hakata juba varem mõtlema, mis võiks olla järgmine samm, isegi tähtaega ette panemata – küll siis asjad ise paika lähevad! Aitab ka see, et organisatsioon näeb arenguvõimalusi.

Ise arvan, et lisaks naiste julgustamisele (eriti eeskujuga) muutub aina tähtsamaks meeste hulgas tehtav selgitustöö ja eeskuju näitamine – vahel on lihtsalt piinlik kuulata/vaadata, kuidas keskealised eesti mehed, kes ei ole kunagi millegi eest vastutanud ning kes ka tihtipeale on juhtorganitesse saanud mitte isiklike häälte, vaid valimisnimekirjade alusel, targutavad ka naiste teemal, teadmata isegi, millest nad räägivad... Siin peaks naised, kellel on häält, sõna- ja mõjujõudu, palju teravamalt sõna võtma ning naiste seisukohti kaitsma! Vahel peab neid mehi ilmselt veidi rohkem ka harima.

Nüüd, kui olen taas Tallinnas kodus ja koormus ehk veidi väiksem (ehkki tööpõld on lai), kavatsen ka ise sellele rohkem pühenduda.

Konverentsil disainiti tulevikku

On saanud juba traditsiooniks, et vähemalt juubeliaastatel korraldatakse Ettevõtlusklubi eestvedamisel inspiratsioonikonverentse.

Aastal 2012, 20. sünnipäeva tähistamisel, kandis konverents nime „Eesti kasutamata võimalus“, mis lõppes Eesti juhtivate erakondade esindajate poolt koostöömemorandumiga allkirjastamisega. Memorandumis deklareeriti lubadus koostada valimisnimekirjad triibulised, nn tõmbeluku meetodil. Saame õige pea, aastal 2023 näha, kui triibulised need nimekirjad 11 aastat pärast allkirjade andmist on.

25. sünnipäeva puhul aastal 2017 peetud konverentsi teema oli „Karjäär! Miks mitte mina?“.

EENA 30. sünnipäevale pühendatud konverentsi „Naine kui tuleviku looja“ paneelid juhtisid ja praktilise töötoa viisid läbi ettevõtlusklubi liikmed Külli Meister, Karin Madisson, Ester Eomois, Mari Kooskora ja kandidaatliige Gerli Taniloo-Sunduk.

Konverentsi temadest ja esinejatest loe meie blogist <https://bpw-estonia.ee/inspiratsioonikonverents-naine-kui-tuleviku-looja/>

Mari Kooskora, juubeliaasta konverentsi tiimi juht, esimeses paneelis jagasid oma kogemusi aasta naised. Mis olid sinu jaoks need kõige väärtuslikumad mõtted, mida nende kogemustest kaasa võtsid?

Leian, et kõigilt neilt esimese paneeli inspireerivate ja kohati ka intrigeerivate kogemustega osalejatelt oli midagi olulist ning huvitavat õppida ja kõrva taha panna. Nii näiteks saab sealt koondpildina välja tuua julguse olulisuse – julguse erineda, otsustada, eksida, olla mina ise, jääda endale kindlaks ja rääkida ka ebaõnnestumistest.

Oma märkmetest leidsin aga veel mitmeid põnevaid mõtteid, näiteks Marina Kaljurand tõi välja, et elu ei lähe plaani järgi ja unistada tuleb suurelt, sest unistustel ei ole piire.

Emöke Sogenbits ütles välja mõtte, millega ka ise väga nõustun: enamik reegleid on kehtestatud meeste poolt (ja meil naistena tuleb õppida selles keskkonnas tegutsema või muuta reegleid) ning et parem on üks tark vaenlane kui sada rumalat sõpra.

Väga hea mõte kaasa võtmiseks on ka see: kui õpetad meest, siis õpetad ainult meest, kui õpetad naist, õpetad tervet kogukonda.

Enda jaoks ja noortega jagamiseks kirjutasin veel üles: unista julgelt ja tegutse targalt ning väärtusta ennast ja tunnusta teisi.

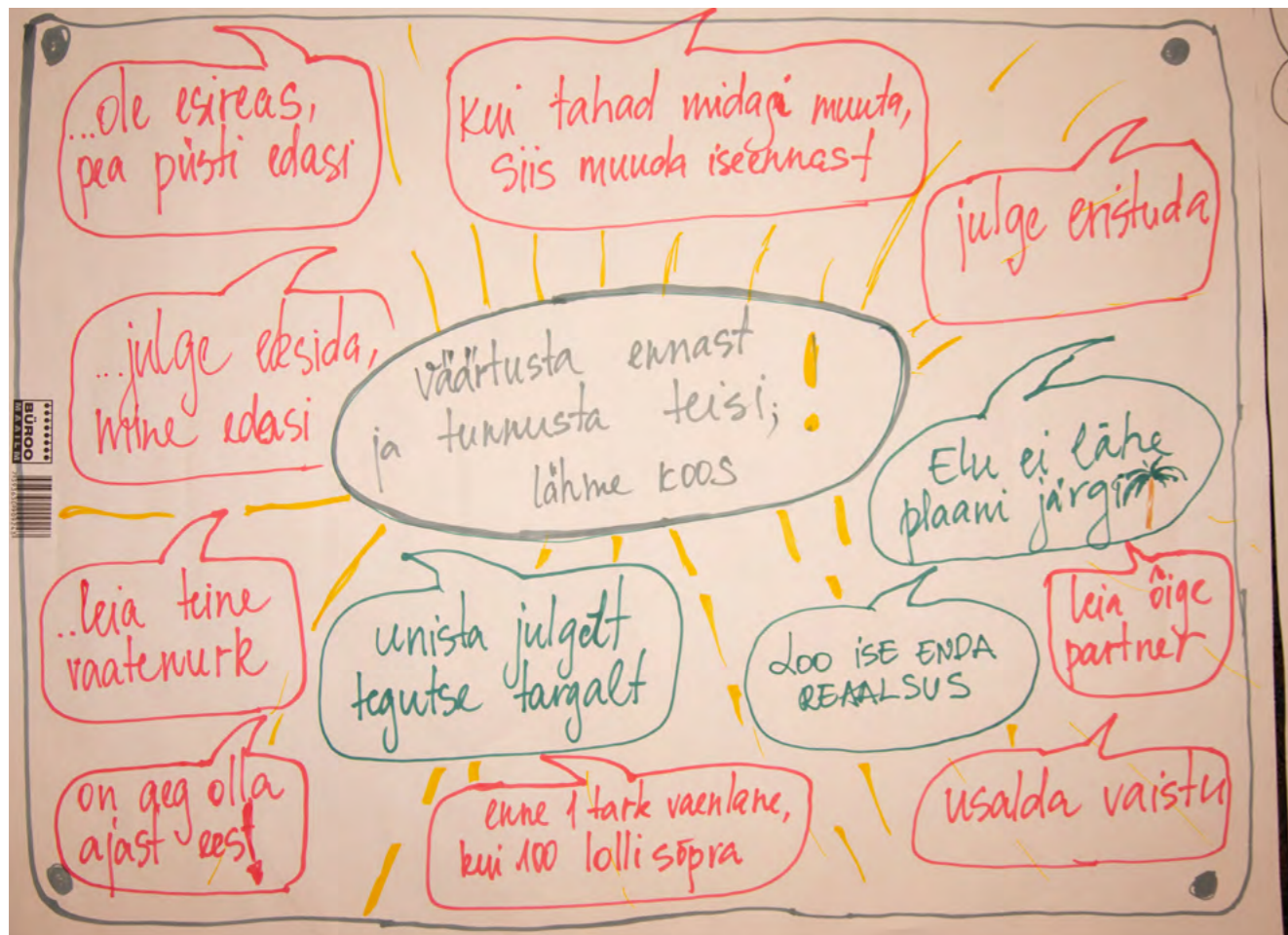
Teises paneelis julgustasid noore naisettevõtja tiitliga pärjatud härjal sarvist haarama, kui ikka on soov oma ettevõtlusega alustada.

Väärt mõtteid sai kogu konverentsi jooksul, südamelähedasemad neist olid mulle Katriin Jüriska poolt välja öeldud, et hingel ei ole sugu ja juhtimiskvaliteet ei sõltu soost; ning et maailma saab muuta peegli ees.

Mari, sina oled ärietiika ja vastutustundliku ettevõtluse valdkonna üle 20-aastase kogemusega ekspert. Mida soovitaksid alustavale ettevõtjale, et tema äri oleks algusest peale eetiline ja vastutustundlik?

Mari Kooskora

Mõtteerad konverentsilt

Pea oluliseks, et alustatakse õigest otsast ja õigete tegevustega, seetõttu soovitan alustada inimestest, kes soovivad hakata midagi koos tegema. Seejärel on vaja mõelda välja ühine eesmärk selleks koostöök, arvestades nii (huvigruppide) vajadusi kui ka (enda tiimi) võimalusi, oskusi ja kogemusi. Siis sõnastada tegevust juhtivad põhiprintsipiidid, peamised väärtused, millele tugineda, mis on kogu tegevuse aluseks ja millest tuleb alati kinni pidada. Kui need paigas, siis leppida kokku konkreetsed reeglid, kuidas midagi tehakse, missugust tegevust aktsepteeritakse ja missugust mitte.

Toetudes neile, saab paika panna juba visiooni, missiooni, strateegiad ja taktikad ning valida tegevusi parimal moel juhtivad inimesed.

Kogemusele toetudes saab väita, et kuigi alguses võib tunduda neile teemadele minev tähelepanu ja aeg liigse luksuseks, siis tegelikult võimaldab see hiljem säästa nii aega, raha, energiat kui ka närve, hoida suhteid ning tegutseda jätkusuutlikult.

Juubeliaastal jagati tunnustusi

EENA kuulutas oma 30. aasta juubeli pidulikul galal välja aasta naise, aastate naise ja aasta noore naisettevõtja.

Aastate naise tiitli annab EENA välja naisele, kes on tubli äris, teaduses, kultuuris või mõnel muul elualal, kes on ettevõtja või ametinaine. Ta on Eesti Vabariigi kodanik, ühiskonnaelu aktiivne mõjutaja ning on kogu elu jooksul korda saatnud midagi eriti tähelepanuväärset.

Sel korral andsime tiitli Eesti Vabariigi esimesele naispresidendile Kersti Kaljulaidile. President Kersti Kaljulaid ütles galal tunnustust vastu võttes: „Aitäh selle tunnustuse eest! Tunnen aukartust seda tiitlit vastu võttes ja tervitan kõiki neid naisi, kes on varasemalt selle väärrika tiitli saanud – Anu Raud, Reet Laja, Siiri Oviir, Ita Ever, Marju Lauristin. Meil naistel on võrdsete võimaluste teemadel veel palju ära teha ka siin Eestis, kus arengud, erinevalt paljudest teistest riikidest, on positiivses suunas. Edu meile kõigile! Ma olen uhke EENA naiste ja meie Eesti noorte naiste põlvkonna üle.“

Aasta naise tiitliga tunnustab EENA Eesti Vabariigi kodanikku, ühiskonnaelu aktiivset mõjutajat ja oma ametis pädevat naist äris, teaduses, kultuuris või mõnel muul elualal. Tiitli-saaja valimisel peame oluliseks, et ta on viimase aasta jooksul paistnud silma oma töö ja/või ühiskondliku tegevusega või muude eriliste saavutustega ja on Eesti naistele eeskujuks.

Aasta naiseks 2022 valisime Johanna-Maria Lehtme. Ta on MTÜ Slava Ukraini asutaja ja sellega paljudele inimestele võimaluste looja, et aidata sõjas hätta sattunud Ukraina inimesi. Johanna Maria Lehtme ütles tunnustust vastu võttes: „Suur aitäh teile selle tunnust-

Tunnustatud koos EENA presidendi ja noortejuhiga

tuse eest, see on tunnustus kogu minu meeskonnale. Mul on päris raske siin praegu olla, sest ootan luba Ukrainasse Herzoni piirkonda sisenemiseks, et aidata sealseid abivajajaid. Tunnistan, et ma ei ole juba üheksa kuud teinud n-ö normaalse elu asju, seetõttu olen tänulik, et saan siin täna teie keskel olla ja astuda korraks sellest sõjaolukorrast välja. See on mulle väga-väga suureks abiks.“

Aasta noore naisettevõtja tiitliga tunnustab EENA kuni 40-aastast naist, kelle ettevõtte on viimaste aastate jooksul eriliselt ja eristuvalt silma paistnud oma tegevusvaldkonnas ning saanud klientidelt märkimisväärse poolehoidu või on esile tõstetud koostööpartnerite poolt.

Aasta noor naisettevõtja 2022 on Kerli Ats, kes juhib Luigeveski Agro farmi ning on Eestimaa Talupidajate Keskliidu tegevjuht, seistes nii ka teiste talunike huvide eest. Kerli Ats ütles tunnustust vastu võttes: “Mul on suur rõõm ja au seda tunnustust vastu võtta, kuid tunnistan, et sellest tiitlist kuuldes tundsin ennast üsna ootamatult, sest minu igapäevane töö möödub meeste seltskonnas. Ettevõtjana olen üsna oma tee alguses, aga oma ettevõttes lähtun samadest väärtustest, mis on mulle olulised Talupidajate Keskliidus tegutsedes ehk puhta eestimaise toidu tootmine. Mul on siiralt hea meel, et mulle antud tunnustusega tunnustab EENA tegelikult Eesti talupidajaid, kes toodavad puhast ja eesti- maist toitu.“

EENA kutsus üles aasta naise kandidaate esitama kõiki organisatsioone, ettevõtteid ja üksikisikuid. Saabunud ettepanekute põhjal valis EENA juhatus välja kolm kandidaati: Kristi Klaos, Põltsamaa valla abivallavanem, Johanna-Maria Lehtme, MTÜ Slava Ukraini asutaja ja Ukraina abistamise korraldaja, ning Ave-Gail Kaskla-Kurpys, uudse nõustamise formaadi Võõras Sõber autor ja eestvedaja.

Tänavused noore naisettevõtja kandidaadid olid Kadri Haljas, Triumph Health tervise- tehnoloogia ettevõtte looja, Kerli Ats, Luigeveski Agro farmi juht ja Eestimaa Talupida- jate Keskliidu tegevjuht, ning Berit Joosep, Berrichi Skincare brändi looja ja Eesti loodus- kosmeetika valdkonna arendaja.

EENA presidendid 2022. aasta juubelivalgal

Tervitame uut EENA presidenti

EENA-l on 2023. aasta algusest uus presi- dent – Tartu klubi liige Merle Saviak. Merle töötab turundusjuhina rahvusvahe- lises ettevõttes ja peab võimalust asuda juhtima 30-aastast ühiskonnas väarikal positsioonil olevat organisatsiooni suureks tunnustuseks.

Merle, kuidas sa leidsid EENA ja mis sind ajendas liitu- ma?

Leidsin EENA läbi suurepäraselt korraldatud aasta naise galaürituse, mis toimus Tartus hotell Lydia konverentsisaalis. Liituma ajendasid eelkõige võimes- tatud naised, kes selles organisatsioonis tegutsevad, kuid ka teemadering, mida EENA ühiskonnas käsitleb ning mille eestkõnelejaks on.

Milline on EENA roll sinu arvates täna naiste inspireerimises, julgustamises ja innustamises ning kas naised seda üleüldse vajavad?

EENA roll on minu arvates praeguses ühiskonnas ülitähtis. See on võimalus rääkida nende naiste nimel, kes ise seda teha ei saa või ei suuda, samuti anda lootust ja oskusi säili- tada naiste iseseisvus, hakkamasaamine ja vaimne tervis. Eesti naised vajavad praeguses raskes majanduspoliitilises ja samuti globaalselt ebakindlas olukorras eriti julgustamist, innustamist ja inspireerimist.

Naised ettevõtluses, ettevõtlikud naised – mida see annab ühiskonnale?

Ühiskond on seda terviklikum, mida tasakaalustatum on tema kodanik. Ettevõtlikud ja iseendaga hakkama saavad nn kahe jalaga maa peal olevad ja finantsiliselt iseseisvad naised lisavad ühiskonnale turvatunnet ning toovad peredesse stabiilsust. Ettevõtlikud naised inspireerivad tegutsema ja innustavad teisi naisi end arendama, see toimib nii organisatsiooni siseselt kui ka väliselt.

Mida on sinu jaoks oluline hoida, muuta ja ära teha eelseisvatel presidendiaastatel?

Oma eelseisvatel presidendiaastatel loodan säilitada ja hoida seda organisatsioonisisest kultuuri ning neid väärtusi, mis EENA on välja töötanud ja enda südameasjaks võtnud. Heal meelel näeksin, et BPW Estonia roll ettevõtlike naiste eestkõnelejana ühiskonnas suureneks, kaasatus naisi puudutavates teemades aktiveeruks. Eelkõige julgustaksin meie enda liikmeid neid puudutavates valdkondades rohkem sõna võtma.

Soovin jätkata senist suunda, keskendudes eelkõige liikmeskonna kvaliteedile, mitte kvantiteedile. Samas loodan tuua organisatsiooni nooremalt ja käivitada lisaks veel üks klubi Läänemaal, miks mitte Haapsalus? Plaanis on korraldada ka suhteid BPW sõprus- klubidega, eks elu näitab, mis mandril ja mis riigis see meil õnnestub.

Aasta naine

Aasta naise tiitli kandjaks valib EENA igal aastal naise, kes on tubli äris, teaduses, kultuuris või mõnel muul elualal, kes on ettevõtja või ametinaine. Ta on Eesti Vabariigi kodanik ja aktiivne ühiskonnaelu mõjutaja ning on midagi eriti tähelepanuväärset korda saatnud just viimase aasta jooksul.

- 2022 Johanna-Maria Lehtme – MTÜ Slava Ukraini asutaja
- 2021 Katrina Lehis – olümpiavõitja
- 2020 Irja Lutsar – Tartu Ülikooli meditsiinilise mikrobioloogia ja viroloogia professor, COVID-19 tõrje teadusnõukoja juht
- 2019 Emöke Sogenbits – Hanza Mechanics Tartu ja Narva tehaste juht
- 2018 Eva Truuverk – “Teeme ära” eestvedaja
- 2017 Mari-Liis Lill – näitleja ja lavastaja
- 2016 Helve Särgava – Saidafarm OÜ juhataja asetäitja
- 2015 Marina Kaljurand – Eesti välisminister
- 2014 Reet Aus – keskkonnasäästlik moedisainer
- 2013 Katri Raik – Tartu Ülikooli Narva Kolledži direktor
- 2012 Maike Parve – Lääne-Tallinna keskhaigla naistekliiniku juhataja
- 2011 Tea Varrak – TTÜ innovatsiooni- ja ettevõtluskeskuse juht
- 2010 Kristina Šmigun-Vähi – sportlane, olümpiavõitja
- 2009 Aet Maatee – 2009. aasta üldlaulu- ja tantsupeo korraldaja
- 2008 Kauksi Ülle – kirjanik ja lavastaja
- 2007 Anna Levandi – iluuisutamistreener
- 2006 Maie Orav – tunnustatud tantsupedagoog, esimese meeste tantsupeo korraldaja, Tarvanpää juht
- 2005 Signe Ratso – Euroopa Komisjoni väliskaubanduse peadirektoraadi direktor
- 2004 Marika Mikelsaar – Tartu Ülikooli mikrobioloogia professor
- 2003 Birute Klaas – Tartu Ülikooli filosoofia teaduskonna dekaan
- 2002 Merike Martinson – Tallinna Lastehaigla SA juhatuse esinaine
- 2001 Leida Kikka – AS Samelin tegevjuht
- 2000 Žanna Botvinkina – Kehra Tselluloosi ja Paberi Aktsiaseltsi Horizon juhatuse liige
- 1999 Tiia-Ester Loitme – tütarlastekoori Ellerhein dirigent
- 1998 Liis Klaar – Tallinna Lastehaigla Toetusfondi juhataja
- 1997 Ivi Eenmaa – Tallinna linnapea

- 1996 Annely Ojastu – invasportlane, paraolümpiavõitja
- 1995 Aino Valgma – koduloolane ja kodukoha elu edendaja
- 1994 Heidi-Ingrid Maaros – Tartu Ülikooli arstiteaduskonna professor
- 1993 Daisy Järva – turismifirma Tallintuur tegevdirektor, Eesti Turismifirmade Liidu president, volikogu esinaine

AASTATE NAINE

Aastate naise tiitli annab EENA välja naisele, kes on tubli äris, teaduses, kultuuris või mõnel muul elualal, kes on ettevõtja või ametinaine. Ta on Eesti Vabariigi kodanik, ühiskonnaelu aktiivne mõjutaja ning on kogu oma elu jooksul korda saatnud midagi eriti tähelepanuväärset.

- 2022 Kersti Kaljulaid – Eesti president aastatel 2016 – 2021
- 2019 Anu Raud – Viljandi Kultuuriakadeemia ja Eesti Kunstiakadeemia õppejõud, emeriitprofessor
- 2017 Reet Laja – Eesti Naisuurimus- ja Teabekeskuse juhatuse esinaine
- 2015 Ingrid Rüütel – folklorist, filoloogiateaduste kandidaat, humanitaarteaduste doktor
- 2012 Siiri Oviir – poliitik
- 2007 Ita Ever – näitleja
- 1997 Marju Lauristin – Tartu Ülikooli professor
- 1993 Salme Reek – näitleja

AASTA NOOR NAISETTEVÕTJA

Tiitliga tunnustab EENA kuni 40-aastast naist, kelle ettevõtte on viimas(t)e aasta(te) jooksul eriliselt ja eristuvalt silma paistnud konkreetsetes tegevusvaldkonnas ning leidnud märkimisväärse klientide poolehoiu või esiletõstmise koostööpartnerite poolt.

- 2022 Kerli Ats – pereettevõtte Luigeveski Agro OÜ juht ja Eesti Talupidajate Keskliidu tegevjuht
- 2021 Kadri Tuisk – noorte heaolu parendava *startup* ettevõtte Clanbeat asutaja ja tegevjuht
- 2020 Marion Teder – kodu-, isiku- ja lapsehooldusteenuseid pakkuva platvormi Care-Mate asutaja
- 2019 Mari-Liis Lind – laste loovuskiirendi Vivita asutaja
- 2018 Ann Runnel – Reverse Resources juht
- 2017 Kristel Kruustük – Testlio asutaja, tegevjuht
- 2016 Kristi Saare – Naisinvestorite klubi asutaja
- 2015 Kristi Täht – kanga ja valmisrõiva tootja, Marat OÜ, Qualitex AS, Katarina OÜ
- 2014 Kriss Soonik-Käärman – pesudisainer
- 2013 Darja Saar – Sihtasutuse Entrum juhatuse liige
- 2012 Katriin Jüriska – MTÜ Uuskasutuskeskuse tegevjuht
- 2011 Eva-Maria Õunapuu – Eesti looduskosmeetika brändi JOIK asutaja